[2023] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1

ਵਿਵੇਕ ਨਾਰਾਇਨ ਸ਼ਰਮਾ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ

(2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 906)

ਜਨਵਰੀ 02, 2023

[ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਈ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.)

ਨੋਟਬੰਦੀ - ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3407 (ਈ) ਮਿਤੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ 9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ - 'ਨੋਟਬੰਦੀ' ਐਕਟ ਜਾਂ ਨੀਤੀ - ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, 1934 – "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਮੁੱਲ ਦੀ "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਲੜੀ ਦਾ ਅਰਥ - ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ - (ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) (ਬਹੁਮਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ)]: ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ 'ਇਕ' ਜਾਂ 'ਕੁਝ' ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ 'ਸਾਰੀ' ਲੜੀ ਲਈ - ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ - ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ - (ਬੀਵੀਐਸ ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ (ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫੈਸਲਾ)]: ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ - ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਪਰ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ - ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36, ਸੂਚੀ 1 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਰਾ, ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿਰਫ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ - ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ ਆਰਬੀਆਈ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, 2016 ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ - ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 2016 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ 2017 ਐਕਟ ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ - ਪਰ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – ਸ.26 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 2016 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਐਕਟ, 2017 - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36।

ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦ – ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ" – ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਅਨੁਸਾਰ): "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ - ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕੀ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ (ਵਾਂ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼.

ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਲਿਖਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਆਖਿਆ - ਰੱਖੀ ਗਈ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਪਾਠ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ (ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਅਨੁਸਾਰ)): ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਅਰਥਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇੱਕ ਉਸਾਰੀ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਤੁਕੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ।

ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪਹੁੰਚ - ਵਿਹਾਰਕ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅਧਿਆਤਮਿਕ - (ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਅਨੁਸਾਰ)) ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ: ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਕੰਮ ਕਾਜ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਜੋ ਬੇਤੁਕੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਭੰਬਲਭੂਸਾ, ਜਾਂ ਟਕਰਾਅ, ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ, ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਜਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ - ਰੱਖੀ ਗਈ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, 3 ਏ ਬੀ ਸੀ ਡੀ ਈ ਐਫ ਜੀ

ਉਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ - ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗੀ.

ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ - (ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਅਨੁਸਾਰ) ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ: ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਖੁਦ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ - ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 - ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਨੋਟਬੰਦੀ - ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – ਐਸ.26 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਨੀਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ - ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ - ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ - ਅਜਿਹੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ - ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ/ਮੁੱਢਲੀ ਸਥਿਤੀ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਕਰਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ - ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ - ਇਹ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ - ਆਰਬੀਆਈ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ - ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ - ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 - ਧਾਰਾ 26 - ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਯੋਜਨਾ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਸਭ" ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – 26 – ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਧਾਰਾ 26 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – ਧਾਰਾ 26 – ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ - ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਸ਼ਬਦ "ਸਿਫਾਰਸ਼" - ਅਰਥ - ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ ਲਈ, ਏ.ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.)]: "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ - ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ - ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ - ਆਰਬੀਆਈ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 26 (2) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਭਾਵ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ - ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀਆਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ,

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ" - ਉਹ ਕਾਰਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ ਲਈ) ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ.ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.)) : ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ - ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – ਸ.26

ਡੈਲੀਗੇਟਿਡ ਕਾਨੂੰਨ - ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫ਼ਦ - "ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼" ਟੈਸਟ - ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਲਈ, ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) : ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਘਟਨਾ, ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ - ਜੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਡੈਲੀਗੇਟ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - "ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼" ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਉਕਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 - ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ - ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ – ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਅਨੁਸਾਰ)]: ਐਕਟ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਯੋਜਨਾ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ - ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ, ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ - ਜੇ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ - ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੈਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।

ਨੇਟਬੰਦੀ - ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫ਼ਦ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰੋਕ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨੇਟਬੰਦੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਵਫ਼ਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਦ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ

ਜੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਸਦ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ - ਆਯੋਜਿਤ - ਦਾ ਦਾਇਰਾ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ।

ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ – ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)) ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਹੈ।

ਨੋਟਬੰਦੀ - ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਉਚਿਤਤਾ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)): ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ- ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ - ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ/ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦਾ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ - ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ - ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਰੇਕ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਹੋਰ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀਆਂ ਦੋ ਲੋੜਾਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ (i) ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਹਨ

ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ; ਅਤੇ (ii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਨੋਟਬੰਦੀ - ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ - ਦਾਇਰਾ - ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ (ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)) ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵੱਡੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਲਾਭ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਵੱਖਰਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ - ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ - ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਲਈ, ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਅਨੁਸਾਰ): ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰਹੋ - ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਤਰਕਹੀਣ, ਤਰਕਹੀਣ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ - ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ - ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਣ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਜਾਂ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਗਲਤੀਆਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ - ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ - ਹੋਲਡ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ - ਹੋਲਡ ਦਾ ਫੈਸਲਾ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਜੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਫਿਰ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨੋਟਬੰਦੀ - ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ "ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ" ਦੀ ਦਲੀਲ - ਯੋਗਤਾ - (ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਅਨੁਸਾਰ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇ

ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਨਾਲ - ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਖਰੜਾ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਛੋਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ - ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ - ਪਰ 'ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ' ਵਾਲੀ ਦਲੀਲ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ - ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਗੁਪਤਤਾ ਅਤੇ ਗਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ - ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਕਿੰਨੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਐਕਟ, 2017 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 - ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)): 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ - ਇਸ ਨੂੰ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਕਿਉਂਕਿ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਹੈ.

ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ - ਆਯੋਜਿਤ ਸੀਮਾਵਾਂ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਲਈ, ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹਨ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ,ਏ.ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਜੇ ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਈ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਵੀ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ - ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ - ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ - ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)]: ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਮਾਹਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ - ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਗਲਤੀਆਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਪੇਟੈਂਟ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ.

ਨੋਟਬੰਦੀ - ਅਨੁਪਾਤ- ਚਾਰ-ਪੱਖੀ ਟੈਸਟ - ਆਯੋਜਿਤ (ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) ਲਈ)) : ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ - ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਚਾਰ ਟੈਸਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ - ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਦੂਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ - ਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਸੀਮਾ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਡਿਗਰੀ - ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਚੌਥਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੋਰ - ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਾਲ, ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ - ਸਿਰਫ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਨ

ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਢਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਕੋਲ 'ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੋ (ਕੇਵਾਈਸੀ) ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ' ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ - ਜਾਇਜ਼ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ, ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ, ਆਨਲਾਈਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਗੈਰ-ਨਕਦ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਕਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਕਾਲੇ ਧਨ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚਾਰ-ਪੱਖੀ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ.

ਨੋਟਬੰਦੀ – ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – ਐਸ.26 ਲਾਗੂ [ਬੀ.ਵੀ.ਐਸ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.]: ਐਕਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ - ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36 ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਰਾ, ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ। ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36।

ਆਰਥਿਕ/ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀਆਂ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ - ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਾ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰਾ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ [ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.]: ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ, ਕਮੀਆਂ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਘਾਟ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਆਦਿ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – ਧਾਰਾ 26 – ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – ਧਾਰਾ 26 – ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 – ਧਾਰਾ 26 – ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੀ "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਆਯੋਜਿਤ– [ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.]: ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ "ਸਭ" ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ "ਨਿਰਧਾਰਤ" ਜਾਂ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼" ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਵਿਵੇਕ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨੋਟਬੰਦੀ - ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 - ਧਾਰਾ 26 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ - ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨਾ - [ਬੀ.ਵੀ.ਐਸ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.]: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਗਜ਼ਟ - ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇ।

ਨੋਟਬੰਦੀ - ਸਿਧਾਂਤ, "ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ" - "ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ" - ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.]: ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ - ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ- ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ - ਇਹ ਰੂਪ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ - ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇ ਆਯੋਜਿਤ [ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.]: ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ

ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ

<u>ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ ਲਈ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.) (ਬਹੁਮਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ):</u>

1. **ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ 'ਇਕਾ' ਜਾਂ 'ਕੁਝ' ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ 'ਸਾਰੀ' ਸੀਰੀਜ਼ ਲਈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।**
2. **ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 304 (ii)][144-B-C]**

3. 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 304 (iii)][144-C]
4. 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 304 (iv)][144-C-D]
5. 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 304 (v)][144-ਡੀ]
6. ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੋਲ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਕੇ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਰਕਚੰਦ ਰਤਨਚੰਦ ਬੰਥੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1969) 2 ਐਸਸੀਸੀ 166 : [1970]** 1 ਐਸਸੀਆਰ 479; ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ **(2020) 10 ਐਸਸੀਸੀ 274: [2020] 2 ਐਸਸੀਆਰ 297**; ਟਾਟਾ ਸੈਲੂਲਰ ਬਨਾਮ ਟਾਟਾ ਸੈਲੂਲਰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(1994) 6 ਐਸਸੀਸੀ 651**: **[1994] 2 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 122**; ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1996) 9 ਐਸਸੀਸੀ 650**: **[1996] 4 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 443;** ਚੀਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਾਲਾ ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ ਆਦਿ। **[1962] 1 ਐਸਸੀਆਰ 9**; ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **[1962] 1 ਐਸਸੀਆਰ 33**; ਤੇਜ ਕਿਰਨ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਨ ਸੰਜੀਵ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1970) 2 ਐਸਸੀਸੀ 272: [1971] 1 ਐਸਸੀਆਰ 612;** ਲਖਨਊ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਐਮਕੇ ਗੁਪਤਾ **(1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 243**: **[1993] 3 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 615**; ਕੇ.ਪੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੀਮ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੋਚੀਨ **(2008) 11 ਐਸਸੀਸੀ 573**: **[2008] 6 ਐਸਸੀਆਰ 949**; ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿਵਹਰੇ ਬਨਾਮ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ **(2010) 4 ਐਸਸੀਸੀ 772: [2010] 4 ਐਸਸੀਆਰ 608**; ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਬਿਰਲਾ ਕਪਾਹ, ਸਪਿਨਿੰਗ ਅਤੇ ਬੁਣਾਈ ਮਿੱਲਜ਼, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਏਆਈਆਰ **1968 ਐਸਸੀ 1232: [1968] 3 ਐਸਸੀਆਰ 251**; ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਯੋਨ

ਸਿਲਕ ਐਮਐਫਜੀ (ਡਬਲਯੂਵੀਜੀ.) ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਹਾਇਕ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1974) 4 ਐਸਸੀਸੀ 98** : **[1974] 2 ਐਸਸੀਆਰ 879**; ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਤ੍ਰਿਵੇਂਦਰਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇ ਕੁੰਜਬੂ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1980) 1 ਐਸਸੀਸੀ 340: [1980] 2 ਐਸਸੀਆਰ 260;** ਪੀਅਰਲੈਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ **(1992) 2 ਐਸਸੀਸੀ 343:** [**1992] 1 ਐਸਸੀਆਰ 406**; ਜੋਸਫ ਕੁਰੂਵਿਲਾ ਵੇਲੂਕੁਨੇਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ **[1962] ਸੁਪ 3 ਐਸਸੀਆਰ 632;** ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2016) 7 ਐਸਸੀਸੀ 353**: **[2016] 3 ਐਸਸੀਆਰ 579**; ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਸਟਿਸ ਆਰਏ ਮਹਿਤਾ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਹੋਰ **(2013) 13 ਐਸਸੀਸੀ 1: [2013] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1;** ਰਸ਼ਮੀ ਮੈਟਾਲਿਕਸ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੋਲਕਾਤਾ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2013) 10 ਐਸਸੀਸੀ 95: [2013] 17 ਐਸਸੀਆਰ 345**; ਮੈਸਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਗ ਆਈਸ ਐਂਡ ਆਇਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ **(1978) 3 ਐਸਸੀਸੀ 459**: **[1978] 3 ਐਸਸੀਆਰ 293**; ਆਰ.ਕੇ. ਗਰਗ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1981) 4 ਐਸਸੀਸੀ 675: [1982] 1 ਐਸਸੀਆਰ 947;** ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਹੋਰ (**1990) 3 ਐਸਸੀਸੀ 223** : **[1990] 1 ਐਸਸੀਆਰ 909**; ਵੀਐਮ ਕੁਰੀਅਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2001) 4 ਐਸਸੀਸੀ 215: [2001]2 ਐਸਸੀਆਰ 818**; ਮਨੋਹਰ ਪੁੱਤਰ ਮਾਣਿਕਰਾਓ ਅੰਚੁਲੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੂਜਾ **(2012) 13 ਐਸਸੀਸੀ 14**: **[2012] 12 ਐਸਸੀਆਰ 850;** ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੋਨੀਆ ਭਾਟੀਆ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1981) 2 ਐਸਸੀਸੀ 585: [1981] 3 ਐਸਸੀਆਰ 239**; ਐਮ.ਆਰ.ਐਫ. ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੇਰਲ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1998) 8 ਐਸਸੀਸੀ 227: [1998] 2 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 632** ਅਤੇ ਪੋਪਟਲਾਲ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ **[1953] 4 ਐਸਸੀਆਰ 677 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

ਹਮਦਰਦ ਦਾਵਾਖਾਨਾ (ਵਕਫ) ਲਾਲ ਕੁਆਨ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ **[1960] 2 ਐਸਸੀਆਰ 671**; ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਆਧਾਰ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ **(2019) 1 ਐਸਸੀਸੀ 1: [2018] 8 ਐਸਸੀਆਰ 1;** ਉੱਤਮਰਾਓ ਸ਼ਿਵਦਾਸ ਜਾਨਕਰ ਬਨਾਮ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਮੋਹਿਤ ਪਾਟਿਲ **(2009) 13 ਐਸਸੀਸੀ 131**: **[2009] 9 ਐਸਸੀਆਰ 538**; ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰਸਟ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2012) 3 ਐਸਸੀਸੀ 1**: **[2012] 3 ਐਸਸੀਆਰ 147;** ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮਨੇਮਯ ਗਾਂਗੁਲੀ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਐਸ.ਐਮ. ਯੂਨੀਅਨ

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2018) 18 ਐਸਸੀਸੀ 83**: **[2018] 13 ਐਸਸੀਆਰ 703**; ਸੋਮਿਆ ਆਰਗੇਨਿਕਸ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ. ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ **(2001) 5 ਐਸਸੀਸੀ 519: [2001] 3 ਐਸਸੀਆਰ 33**; ਉੜੀਸਾ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **1991 ਸੱਪ (1) ਐਸਸੀਸੀ 430** : **[1991] 2 ਐਸਸੀਆਰ 105**; ਆਈ.ਸੀ. ਗੋਲਕ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **[1967] 2 ਐਸਸੀਆਰ 762**; ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **[1978] 2 ਐਸਸੀਆਰ 621**; ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਬਨਾਮ ਐਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਏਆਈਆਰ **1959 ਐਸਸੀ 352**: **[1959] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 394**; ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1977) 1 ਐਸਸੀਸੀ 155**: **[1977] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1072**; ਦਿੱਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਐਕਟ, **1951 ਵਿੱਚ ਐਸਸੀ 332**: **[1951] ਐਸਸੀਆਰ 747**: **1951 ਐਸਸੀਸੀ 568**; ਐਮ.ਪੀ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2004) 11 ਐਸਸੀਸੀ 766: [2004] 4 ਬੇਨਤੀ SCR 520**; ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ **(1976) 1 ਐਸਸੀਸੀ 466**: **[1976] 1 ਐਸਸੀਆਰ 552**; ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1984) 3 ਐਸਸੀਸੀ 127** : **[1984] 3 ਐਸਸੀਆਰ 252**; ਰਮੇਸ਼ ਬਰਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **1989 ਸੰਖੇਪ (1) ਐਸਸੀਸੀ 430**: **[1989] 2 ਐਸਸੀਆਰ 629**; ਮੈਸਰਜ਼ ਗੈਮਨ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1974) 1 ਐਸਸੀਸੀ 596** : **[1974] 3 ਐਸਸੀਆਰ 665**; ਰੋਜ਼ਰ ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਇਸ ਦੇ ਚੀਫ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। **(2020) 6 ਐਸਸੀਸੀ 1: [2019] 16 ਐਸਸੀਆਰ 1**; ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਮਹਿਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1992) 4 ਐਸਸੀਸੀ 28 :[1992] 3 ਐਸਸੀਆਰ 704;** ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਰਿਵਰ ਇੰਟਰਲਿੰਕਿੰਗ ਐਗਰੀਕਲਚਰਿਸਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ **(2021) ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1114;** ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਲਾਲ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2008) 9 ਐਸਸੀਸੀ 284**: **[2008] 11 ਐਸਸੀਆਰ 992**; ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕਿਊਰੇਟਰ, ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ ਬਨਾਮ ਹਾਵੜਾ ਗਣਤੰਤਰਿਕ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2010) 3 ਐਸਸੀਸੀ 732**: **[2010] 3 ਐਸਸੀਆਰ 190;** ਬਜਾਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਦੂਜਾ **(2011)1 ਐਸਸੀਸੀ 640**: **[2010] 15 ਐਸਸੀਆਰ 156**; ਸ਼੍ਰੀਮੰਤ ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਟਿਲ ਬਨਾਮ ਸਪੀਕਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2020) 2 ਐਸਸੀਸੀ 595: [2019] 16 ਐਸਸੀਆਰ 886**; ਸੈਂਟਰਲ ਅਰੇਕਾ ਨਟ ਐਂਡ ਕੋਕੋ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ

ਅਤੇ ਹੋਰ **(1997) 8 ਐਸਸੀਸੀ 31**; ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ **(1984) 2 ਐਸਸੀਸੀ 183**: **[1984] 2 ਐਸਸੀਆਰ 495**; ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸੇਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **[1966] 1 ਐਸਸੀਆਰ 430**; ਸਮਾਲ ਸਕੇਲ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਰਜਿਸਟਰਡ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2021) 8 ਐਸਸੀਸੀ 511**; ਭੋਲਾਨਾਥ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2011) 5 ਐਸਸੀਸੀ 464: [2011] 5 ਐਸਸੀਆਰ 416**; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਏ.ਬੀ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1996) 8 SCC 540**: **[1996] 2 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 620**; ਆਰ.ਕੇ. ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(1993) 4 ਐਸਸੀਸੀ 119**: **[1993] 3 ਐਸਸੀਆਰ 802**; ਐਸ.ਆਰ. ਬੋਮਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1994) 3 ਐਸਸੀਸੀ 1**: **[1994] 2 ਐਸਸੀਆਰ 644**; ਐਮ. ਪੈਂਟੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਦੱਦਾਲਾ ਵੀਰਾਮਲੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ **[1961] 2 ਐਸਸੀਆਰ 295**; ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਲਵੀਏ ਦੀਕਸ਼ਿਤੁਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1979) 2 ਐਸਸੀਸੀ 34: [1979] 1 ਐਸਸੀਆਰ 26**; ਮੈਸਰਜ਼ ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਬਲਬੀਰ ਨਾਥ ਮਾਥੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1986) 2 ਐਸਸੀਸੀ 237**: **[1986] 1 ਐਸਸੀਆਰ 383;** ਤਿਨਸੁਖੀਆ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਸਪਲਾਈ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1989) 3 ਐਸਸੀਸੀ 709**: **[1989] 2 ਐਸਸੀਆਰ 544**; ਸਮਾਲ ਸਕੇਲ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਰਜਿਸਟਰਡ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2021) 8 ਐਸਸੀਸੀ 511** ਅਤੇ ਪੀਟੀਆਰ ਐਕਸਪੋਰਟਸ (ਮਦਰਾਸ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1996) 5 ਐਸਸੀਸੀ 268** : **[1996] 2 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 662** - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਯਾਕੂਸ ਬਨਾਮ ਯੂਐਸ **321 ਯੂਐਸ 414 (1944**) ਫੈਡਰਲ ਐਨਰਜੀ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਅਲਗੋਨਕੁਇਨ ਐਸਐਨਜੀ. **426 ਯੂ.ਐੱਸ. 548 (1976)**; ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਸ ਥੀਏਟਰ ਕੰਪਨੀ ਏਟ ਅਲ ਵੀ. ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਅਰਨੈਸਟ ਜੇ ਮੈਗਰਸਟੈਡ **228 ਯੂਐਸ 61 (1913);** ਉੱਤਰੀ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਬਨਾਮ ਵੇਨ ਕਲਾਉਡ ਰਾਈਸ **404 ਯੂਐਸ 244 (1971**) ਮਿੱਲਜ਼ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰੀਨ **159 ਯੂਐਸ 651 (1895)** ਲੋਕ ਸਾਬਕਾ ਕਿੰਗਜ਼ਲੈਂਡ ਬਨਾਮ ਕਲਾਰਕ **25 ਸਿਕਲਸ 518 (1877)** (ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ) - **ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.**

ਪ੍ਰਭੂਦਾਸ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏਆਈਆਰ **2003 ਰਾਜ 190 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

<u>ਪ੍ਰਤੀ ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਾਰਾ ਥਾਨਾ, ਜੇ (ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫੈਸਲਾ):</u>

1.1. 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ

I. ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਤੋਂ "ਪ੍ਰਾਪਤ" ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

II. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਕਤ ਰਾਏ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਇੱਕ "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਸੀ, "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਲੜੀ ਜਾਂ "ਕਿਸੇ" ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ / ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1 ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ" ਲੜੀ ਦੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, 000/-. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ" ਦਾ ਅਰਥ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਹੋਵੇਗੀ।

III. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਐਕਟ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

IV. ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। [ਪੈਰਾ 17.9]

1.2 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1 ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। 000/- ਰੁਪਏ, ਜੋ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਭਾਵ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ 05:30 ਵਜੇ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 24 ਘੰਟੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ "ਭਰੋਸਾ" ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਏ ਦੇਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ 'ਭਰੋਸੇ' 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। [ਪੈਰਾ 19.2][221- ਐਚ ; 222- ਏ - ਡੀ]

1.3 ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ। ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੋਚ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਂਦੀ ਹੈ

ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰੰਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਰੰਟੀ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਵੇਂ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 19.4][223- ਏ - ਐੱਫ]

2. (i) ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। (ii) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ। (iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਸਾਦਾ, ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਾ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਹੋਵੇਗਾ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਮੁੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ। (iv) ਜੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ "ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਅਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੰਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਅਰਥ

ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (v) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗੀ। (vi) ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਦਾ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਬਲਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। (vii) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36, ਸੂਚੀ 1 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਰਾ, ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈ। (viii) ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਇਕਲੌਤਾ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ। (ix) ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਸਾਰਥਕ ਤੌਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿਰਫ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। (x) ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। (xi) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 2016 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ 2017 ਦਾ ਐਕਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ। (xii) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਐਕਟ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21][227-ਸੀ-ਐਚ; 228-ਏ-ਐਚ; 229-ਏ-ਐਚ; 230-ਏ-ਬੀ]

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਆਰਬੀਆਈ **(2020) 10 ਐਸਸੀਸੀ 274: [2020] 2 ਐਸਸੀਆਰ 297**; ਪਰਭਣੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਖੇਤਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ **[1960] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 177:** ਏਆਈਆਰ **1960 ਐਸਸੀ 801**; ਦੀਪਕ ਬਾਬਰੀਆ ਬਨਾਮ ਦੀਪਕ ਬਾਬਰੀਆ ਵਿ. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਏਆਈਆਰ **2014 ਐਸਸੀ 1972: [2014] 2 ਐਸਸੀਆਰ 71;** ਕਾਮੇਂਗ ਡੋਲੋ ਬਨਾਮ ਐਟਮ ਵੇਲੀ ਏਆਈਆਰ **2017 ਐਸਸੀ 2859: [2017] 5 ਐਸਸੀਆਰ 114**;

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਤਾਲੁਕ ਦਫਤਰ, ਥੰਜੈਰ ਬਨਾਮ ਜੀ ਥੰਬੀਦੁਰਈ ਏਆਈਆਰ **2017 ਐਸਸੀ 2791: [2017] 4 ਐਸਸੀਆਰ 1;** ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ **(2000) 5 ਐਸਸੀਸੀ 742: [2000] 3 ਐਸਸੀਆਰ 245;** ਐਸ.ਆਰ. ਬੋਮਈ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਏਆਈਆਰ **1994 ਐਸਸੀ 1918: [1994] 2 ਐਸਸੀਆਰ 644**; ਗੋਲਕ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [1967] 2 ਐਸਸੀਆਰ 762; ਉੜੀਸਾ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ, **1991 ਸੱਪ (1) ਐਸਸੀਸੀ 430: [1991] 2 ਐਸਸੀਆਰ 105** ਅਤੇ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ, ਦੇਵਕੁਮਾਰ ਗੋਪਾਲਦਾਸ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਏਆਈਆਰ **1997 ਐਸਸੀ 370: [1996] 4 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 443 - ਭਰੋਸੇ।**

ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) (ਆਧਾਰ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ **(2019) 1 ਐਸਸੀਸੀ** 1: **[2018] 8 ਐਸਸੀਆਰ 1;** ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ **(1977) 1 ਐਸਸੀਸੀ 155: [1977] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1072**; ਬਜਾਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਰ ਲਾਲ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ **(2011) 1 ਐਸਸੀਸੀ 640**: **[2010] 15 ਐਸਸੀਆਰ 156;** ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਲਾਲ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸਿਰਸਾ **(2008) 9 ਐਸਸੀਸੀ 284**: **[2008] 11 ਐਸਸੀਆਰ 992**; ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕਿਊਰੇਟਰ, ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ ਬਨਾਮ ਹਾਵੜਾ ਗਣਤੰਤਰਿਕ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਿਤੀ **(2010) 3 ਐਸਸੀਸੀ 640**: **[2010] 3 ਐਸਸੀਆਰ 190**; ਪੀਅਰਲੈਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ **(1992) 2 ਐਸਸੀਸੀ 343**: **[1992] 1 ਐਸਸੀਆਰ 406;** ਬਾਲਕੋ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ (ਰਜਿ.) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ **(2002) 2 ਐਸਸੀਸੀ 333: [2001] 5 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 511;** ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ **(1996) 9 ਐਸਸੀਸੀ 650: [1996] 4 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 443**; ਜੋਸਫ ਕੁਰੂਵਿਲਾ ਵੇਲੂਕੁਨੇਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਏਆਈਆਰ **1962 ਐਸਸੀ 1371**: **[1962] 3 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 632**; ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਰਿਵਰ ਇੰਟਰਲਿੰਕਿੰਗ ਐਗਰੀਕਲਚਰਿਸਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ **2021 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1114**; ਰੁਸਤਮ ਕਾਵਸਜੀ ਕੂਪਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਏਆਈਆਰ **1970 ਐਸਸੀ 565**: **[1970] 3 ਐਸਸੀਆਰ 530**; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਨੰਦਲਾਲ ਜੈਸਵਾਲ ਰਾਜ **(1986) 4 ਐਸਸੀਸੀ 566**: **[1987] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1;** ਦਿੱਲੀ ਸਾਇੰਸ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਸਾਇੰਸ ਫੋਰਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਏਆਈਆਰ **1996 ਐਸਸੀ 1356**: **[1996] 2 ਐਸਸੀਆਰ 767;** ਭਾਵੇਸ਼ ਡੀ ਪੈਰਿਸ਼ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ **(2000) 5 ਐਸਸੀਸੀ 471**: **[2000] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 291**; ਬਾਲਕੋ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ (ਰਜਿ.) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਏਆਈਆਰ **2002 ਐਸਸੀ 350: [2001] 5 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 511;** ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਬਨਾਮ ਗੌਰਵ ਅਸ਼ਵਿਨ ਜੈਨ ਏਆਈਆਰ **2007 ਐਸਸੀ 1640**

[2007] 5 ਐਸਸੀਆਰ 7; ਡੀਡੀਏ ਬਨਾਮ ਜੁਆਇੰਟ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ, ਐਸਐਫਐਸ ਫਲੈਟਸ ਦਾ ਅਲਾਟੀ ਏਆਈਆਰ **2008 ਐਸਸੀ 1343**: **[2007] 1 ਐਸਸੀਆਰ 811**; ਸਮਾਲ ਸਕੇਲ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਰਜਿ.) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ **(2021) 8 ਐਸਸੀਸੀ 511**; ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ, ਦੇਵਕੁਮਾਰ ਗੋਪਾਲਦਾਸ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ **(1996) 9 ਐਸਸੀਸੀ 650: [1996] 4 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 443**; ਕਨੈਲਾਲ ਸੁਰ ਬਨਾਮ ਪਰਮਨਿਧੀ ਸਾਧੂ ਖਾਨ ਏਆਈਆਰ **1957 ਐਸਸੀ 907: [1958] ਐਸਸੀਆਰ 360**; ਇਲਾਚੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਜੈਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਅਨਾਥ ਭਾਰਤ **(2003) 8 ਐਸਸੀਸੀ 413: [2003] 4 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 62;** ਟੀ.ਆਰ. ਥੰਡੂਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(1996) 3 ਐਸਸੀਸੀ 690** : **[1996] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 26**; ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਕੇਰਲ ਰਾਜ **(2009) 4 ਐਸਸੀਸੀ 94 : [2009] 3 ਐਸਸੀਆਰ 735**; ਏ.ਜੀ. ਵਰਦਰਾਜੁਲੂ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ **(1998) 4 ਐਸਸੀਸੀ 231: [1998] 2 ਐਸਸੀਆਰ 390** ਅਤੇ ਮਾਧਵ ਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(1971) 1 ਐਸਸੀਸੀ 85: [1971] 3 ਐਸਸੀਆਰ 9 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

ਪਰਮੀਅਨ ਬੇਸਿਨ ਖੇਤਰ ਦਰ ਦੇ ਕੇਸ, **20 ਐਲ ਐਡ (2 ਡੀ) 312;** ਪਕਾਲਾ ਨਾਰਾਇਣਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ ਏਆਈਆਰ **1939 ਪੀਸੀ 47;** ਟੇਲਰ ਬਨਾਮ ਟੇਲਰ **(1875) 1 ਸੀਐਚ ਡੀ 426;** ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ ਸਮਰਾਟ **(1936), ਐਲ.ਆਰ. 63 ਆਈ.ਏ. 372** ਅਤੇ ਸ਼ਾਰਪ ਬਨਾਮ ਵੇਕਫੀਲਡ **1891 ਏ.ਸੀ. 173 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.**

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਈ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ ਲਈ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਲਈ, ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.)

[1960] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 671	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	22 ਪੈਰਾ
[1970] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 479	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	22 ਪੈਰਾ
[2018] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	39 ਪੈਰਾ
[2020] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 297	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	39 ਪੈਰਾ
[1994] 2 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 122	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	40 ਪੈਰਾ
[2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 538	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	40 ਪੈਰਾ
[2001] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 33	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	41 ਪੈਰਾ
[1991] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 105	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	41 ਪੈਰਾ
[1967] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 762	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	41 ਪੈਰਾ
[1996] 4 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 443	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	42 ਪੈਰਾ

[1978] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 621	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	51 ਪੈਰਾ
[1962] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 9	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	53 ਪੈਰਾ i)
[1962] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 33	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	53 ਪੈਰਾ ii)
[1971] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 612	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	53 ਪੈਰਾ iii)
[1971] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 612[1993] 3 ਬੇਨਤੀ। ਐਸ ਸੀ ਆਰ 615	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	53 ਪੈਰਾ IV)
[2008] 6 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 949	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	53 ਪੈਰਾ V)
[2010] 4 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 608	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 53 (vi)
[1959] 1 ਬੇਨਤੀ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 394	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 56
1977] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1072	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 58
[1968] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 251	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 60
[1951] ਐਸ ਸੀ ਆਰ 747	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 62 (i)
[2004] 4 ਬੇਨਤੀ। ਐਸ ਸੀ ਆਰ 520	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 62 (ii)
[1976] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 552	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 62 (iii)
[1984] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 252	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 62 (iv)
[1974] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 879	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 62 (v)
[1989] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 629	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 62 (vi)
[1974] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 665	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 62 (vii)
[2019] 16 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 62 (ix)
[1980] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 260	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 62 (x)
[1992] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 704	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 62 (xi)
[2008] 11 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 992	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 66
[2010] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 190	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 66
[2010] 15 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 156	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 67
[2019] 16 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 886	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 78
(1997) 8 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 31	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 78
[1984] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 495	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 78
[1992] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 406	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 80
[1962] ਬੇਨਤੀ 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 632	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 80
[1966] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 430	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 81
[2016] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 579	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 82
(2021) 8 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 511	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 83

[2011] 5 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 416	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 86
[1996] 2 ਪੂਰਕ। ਐਸ ਸੀ ਆਰ 620	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 87
[1993] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 802	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 89
[1994] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 644	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 90
[1961] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 295	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 135
[1979] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 26	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 137
[1986] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 383	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 137
[1989] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 544	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 140
[2013] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 141
[2013] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 345	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 217
[1978] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 293	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 220
[1982] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 947	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 221
[1990] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 909	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 222
(2021) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 511	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 223
[1996] 2 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 662	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 224
[2001] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 818	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 241
[2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 850	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 242
[1981] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 239	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 256
[1998] 2 ਬੇਨਤੀ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 632	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 274
[1953] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 677	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 295

ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ.[2018] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1

[1977] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1072	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 9.5
[2010] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 156	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 9.7
[2008] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 992	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 9.7
[2010] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 190	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 9.7
[1992] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 406	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 9.10 ਵਜੇ ਤੱਕ
[2001] 5 ਪੂਰਕ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 511	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 9.10 ਵਜੇ ਤੱਕ
[1996] 4 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 443	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 9.12
[2020] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 297	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 13.1
[1962] 3 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 632	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.2
[1970] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 530	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.2

1987] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.3 (ਏ)
[1996] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 767	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.3 (ਈ)
[2000] 1 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 291	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.3(ਐੱਫ)
[2001] 5 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 511	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.3(ਜੀ)
[2007] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 7	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.3(ਐੱਚ)
[2007] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 811	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.3(i)
(2021) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 511	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13.3(j)
[1996] 4 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 443	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 15.21
[1958] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 360	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 15.26(i)
[2003] 4 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 62	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 15.26(ii)
[1996] 1 ਪੂਰਕ। ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 26	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 16.1(ਏ)
[2009] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 735	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 16.1(ਬੀ)
[1998] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 390	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 16.1(ਸੀ)
[1971] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 9	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 16.1(ਸੀ)
[1960] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 177	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 18.2
[2014] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 71	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 18.2 ii)
[2017] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 114	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 18.2 iii)
[2017] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 18.2 (iv)
[2000] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 245	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 18.2 v)
[1994] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 644	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 20.2(i)
[1967] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 762	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 20.2(ii)
[1991] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 105	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 20.2 (iii)
[1991] 4 ਪੂਰਕ .ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 44	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 20.6

ਸਿਵਲ/ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ/ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 906।

(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ)

ਨਾਲ

ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1958-1967/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1011/2016, ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 36757/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 40/2017, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 47/2017, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 638/2017, , ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 638/2017, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 568/2018, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1018

2019, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 683/2020, ਟੀ.ਸੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 9/2017, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 908/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 913/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 916/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1026/ 2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 944/2016, ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1982-1996/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 952/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 953/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 958/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 957/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 957/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 957/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1008/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1010/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1009/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 996/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1006/2016, ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 47- 67/2017, ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 47/2017, ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 47/2017, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1017/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1009/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 996/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1006/2016, ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 47-67/2017, ਟੀ.ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 193/2018, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 316/2018, ਐਮ.ਏ. 1552/2018 ਵਿੱਚ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 626/2017, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 971/2016, ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 2018 2022/2016, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.

ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਐਸਜੀ, ਐਨ ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਕੇਐਮ ਨਟਰਾਜ, ਏਐਸਜੀ, ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ, ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਸੁਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਦੀਪਕ ਨਾਰਗੋਲਕਰ, ਪੀਵੀ ਸੁਰੇਂਦਰਨਾਥ, ਅਵਿਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘਵੀ, ਸੂਰਿਆਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ, ਬੀ ਕੇ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਡਾ ਜੀਵੀ ਰਾਓ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਕਾਮਿਨੀ ਜੈਸਵਾਲ, ਤਲਹਾ ਏ ਰਹਿਮਾਨ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਚੱਢਾ, ਵ੍ਰਾਂਕ ਸਿੰਘਾਨੀਆ, ਰਾਣੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਗੌਰਵ ਘੋਸ਼, ਹਰਸ਼ ਵਰਧਨ ਕੇਡੀਆ, ਸ਼ਾਜ਼ ਖਾਨ, ਰਾਧਿਕਾ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਜਤਿਨ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਸਨਮ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਅੰਸ਼ੁਲਾ ਲਾਰੋਈਆ, ਆਦਿਤ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਰੀਆ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ, ਨੇਹਾ ਰਾਠੀ, ਐਮਟੀ ਜਾਰਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਸੀ ਅਬ੍ਰਾਹਮ, ਜੈਨਸ ਜਾਰਜ, ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ਿਨੀ ਦੀਵਾਨ, ਸ਼ੰਕਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸਵੱਚਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਵੈਭਵ ਵਰਮਾ, ਸਾਹਿਲ ਤਗੋਤਰਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪਾਂਡੇ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪਾਂਡੇ, ਅਭਿਵਿਕਤੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਹਾ ਸਾਰਸਵਤੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਆ ਦਰਸ਼ਿਨੀ ਦੀਵਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੰਕਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵੱਚਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਭਵ ਵਰਮਾ, ਸਾਹਿਲ ਤਗੋਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਵਿਕਤੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਆ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਆ ਦਰਸ਼ਿਨੀ ਦੀਵਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੰਕਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵੱਚਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਭਵ ਵਰਮਾ, ਸਾਹਿਲ ਤਗੋਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਵਿਕਤੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਆ ਦਰਸ਼ਿਨੀ ਦੀਵਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੰਕਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵੱਚਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਭਵ ਵਰਮਾ, ਸਾਹਿਲ ਤਗੋਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਭਿਵਿਕਤੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਸਿਨਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿਆਦਰਸ਼ਿਨੀ ਦੀਵਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੰਕਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵੱਚਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਭਵ ਵਰਮਾ, ਸਾਹਿਲ ਤ ਅਰਜਵ ਜੈਨ, ਯਾਦਵ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਿਜੈਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ, ਆਨੰਦ ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ, ਵਿਨਾਇਕ ਮਹਿਰੋਤਰਾ, ਐਮ ਕੇ ਮਰੋਰੀਆ, ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਦਿਆਲ, ਅੰਕੁਰ ਤਲਵਾੜ, ਚਿਨਮਯੀ ਚੰਦਰ, ਰਜਤ ਨਾਇਰ, ਦੇਵਾਸ਼ੀਸ਼ ਭਾਰੂਕਾ, ਪ੍ਰਤਿਊਸ਼ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਰੋਹਿਤ ਖਰੇ, ਗੌਰੰਗ ਭੂਸ਼ਣ, ਅਭਿਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਹਾਸਿਨੀ ਸੇਨ, ਕਾਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਅਦਿਤ ਖੁਰਾਣਾ, ਉਦੈ ਖੰਨਾ, ਚਿਤਵਨ ਸਿੰਘਲ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਵਿਗਨੇਸ਼, ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਵਿਗਨੇਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਹਾਸਿਨੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਅਦਿਤ ਖੁਰਾਣਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਦੈ ਖੰਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਅਦਿਤ ਖੁਰਾਣਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਦੈ ਖੰਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਅਦਿਤ ਖੁਰਾਣਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚਿਨਮਯੀ ਚੰਦਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਹਾਸਿਨੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਅਦਿਤ ਖੁਰਾਣਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚਿਨਮਯੀ ਚੰਦਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਹਾਸਿਨੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਅਦਿਤ ਖੁਰਾਣਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚਿਨਮਯੀ ਚੰਦਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਲੀ ਮਾਨਸੀ ਸੂਦ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਰਮਨ ਯਾਦਵ, ਅਕਸ਼ੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾਂਸ਼ੂ, ਸੰਦੀਪ ਕੇ ਮਹਾਪਾਤਰਾ, ਮਾਧਵ ਸਿੰਘਲ, ਮਯੰਕ ਪਾਂਡੇ, ਨਕੁਲ ਚੰਗੱਪਾ ਕੇ ਕੇ, ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਏ. ਮਨੂਬਰਵਾਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਕਟਿਆਰ, ਰਾਜ ਬਹਾਦਰ ਯਾਦਵ, ਐਚ.ਐਸ. ਪਰਿਹਾਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਐਸ ਪਰਿਹਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇਕਸ਼ਿਤਾ ਪਰਿਹਾਰ, ਰਿਧੀ ਬੋਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨੀਕਾ ਪ੍ਰਿਆ ਐਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸਥਾ ਮਹਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਸ਼ਾਖਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੰਵਯ ਆਨੰਦਵਰਧਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਰਨਾ ਚੰਨਰਾ ਆਰ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿਵਾਨੀ ਕੇ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਹਾਪਾਤਰਾ

ਅਤੁਲ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਵੇਕ ਨਰਾਇਣ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਜੇ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਮਾ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਲਕਸ਼ਾ ਭਵਾਨੀ, ਪ੍ਰਾਂਸ਼ੂ ਕੌਸ਼ਲ, ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ, ਅਧੀਰਾਜ ਵਢੇਰਾ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਖੰਡੇਲਵਾਲ, ਪ੍ਰਿਯੰਬਿਕਾ ਐਮਕੇ ਝਾ, ਸੁਮਨ, ਥੰਪਨ ਥਾਮਸ, ਕੇਵੀ ਮੋਹਨ, ਟੇਸੀ ਵਰਗੀਜ਼, ਕੇਵੀ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਕੇ ਵਿਨੋਸ਼, ਸਾਜੂ ਜੈਕਬ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਰਜੁਨ ਗਰਗ, ਸਗੁਨ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਮਰੀਸ਼ ਪ੍ਰਵੀਰ ਸਹਾਏ, ਅਵੰਤਿਕਾ ਪ੍ਰਵੀਰ ਸਹਾਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਵੰਤੀਕਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਵੰਤਿਕਾ ਪ੍ਰਵੀਰ ਸਹਾਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਵੰਤੀਕਾ। ਬ੍ਰਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੀ ਆਨੰਦ ਸੇਲਵਮ, ਮਯਿਲ ਸਾਮੀ ਕੇ, ਐਸ ਜੇ ਅਮਿਤ, ਡਾ ਏਐਸ ਗਾਇਥੀਰੀ, ਸੰਚਿਤ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਟੀਆਰ ਬੀ ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ, ਏ ਸੰਥਾਕੁਮਾਰਨ, ਕੇ ਕੁਮਾਰਨ, ਸੀ ਆਰ ਜਯਾ ਸੁਕਿਨ, ਅੰਜਲੀ ਗੁਪਤਾ, ਸੀ ਐਮ ਝਾਅ, ਅਨੁਭਵ ਗੁਪਤਾ, ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰ ਝਾਅ, ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ, ਨਿਤਿਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਚਮਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਗੌਤਮ ਦਾਸ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਸੀਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਚਮਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਗੌਤਮ ਦਾਸ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਵਰੁਣ ਪੂਨੀਆ, ਕਮਲ ਕਾਂਤ ਝਾਅ, ਚੰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਵਿਜੇ ਕੇ ਜੈਨ, ਮੰਜੂਲਾ ਗੁਪਤਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਸੁੰਦਰ ਝਾਅ, ਪ੍ਰਣਵ ਰੈਨਾ, ਮਨਸ਼ਵੀ ਝਾਅ, ਰਿਆ ਕੁਮਾਰੀ, ਵੀਕੇ ਬੀਜੂ, ਰੀਆ ਸੱਚੇ, ਚੇਤਨਿਆ ਸਿੰਘ, ਡਾ ਰਣਜੀਤ ਭਾਰਤੀ, ਰੁਬੀਨਾ ਜਾਵੇਦ, ਜੋਤੀ ਜੋਂਗਲੂਜੂ, ਸੁਧੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਬੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਦਿਵਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸਲੋਨੀ ਸ਼ਰਨ, ਸੁਮਿਤ ਆਰ. ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀ, ਤਸਮੀਆ ਤਾਲੇਹਾ, ਲਿਜ਼ ਮੈਥਿਊ, ਅਸਦ ਅਲਵੀ, ਡੀ ਵਿਦਿਆਨੰਦਮ, ਸਬਾ ਏਕੇ ਪਟੇਲ, ਸਾਦੀਆ ਰੋਹਮਨ ਖਾਨ, ਕੋਮਲ ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ, ਯੋਗੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੌੜ, ਸੱਤਿਆ ਮਿੱਤਰਾ, ਅਮਿਤ ਖੀਮਕਾ, ਮਨੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਨੀਰਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੰਚਿਤ ਵਸ਼ਿਸ਼ਤੇ, ਰਿਸ਼ੀ ਸਹਿਗਲ, ਸੰਦੀਪ ਦਾਸ, ਧਵਲ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਅਪਰਨਾ ਝਾਅ, ਅੰਕੁਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਠਾਕੁਰ, ਤਾਰਿਕ ਅਹਿਮਦ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੀਖੜਾ, ਅਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਜੇ ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਾਂਜਲੀ ਗੋਇਲ, ਸ਼ਰਜੀਤ ਅਹਿਮਦ, ਸ਼ੁਭਮ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ, ਜੋਏਲ, ਅਤਿਨ ਸ਼ੰਕਰ ਰਸਤੋਗੀ, ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਅਰੋੜਾ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਸਈਦ ਅਹਿਮਦ ਸਾਊਦ, ਦਾਨੀਸ਼ ਅਹਿਮਦ ਸਈਦ, ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਸਈਦ, ਪੀਵੀ ਦਿਨੇਸ਼, ਰਾਹੁਲ ਰਾਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਿਨੀਸ਼ ਕੇ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਰੀਤੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਿਹਾਲ ਅਹਿਮਦ, ਵਾਸੂ ਚੌਧਰੀ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੇਸ਼ਵਰਾਓ ਅਡਸੁਰੇ, ਗੋਪਾਲ ਬਲਵੰਤ ਸਾਠੇ, ਯਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸੋਨਾਵਾਨੇ, ਸਾਕਸ਼ੀ ਅਜੀਤ ਕਾਲੇ, ਰੋਹਨ ਦਰਾਡੇ, ਸਿਧਾਰਥ ਦੱਤਾ, ਕੁਮਾਰ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਸਿੰਘ, ਗੁੰਜਨ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸੁਬਾਸਰੀ ਜਗਨਾਥਨ, ਨਿਸ਼ੇ ਰਾਜਨ ਸ਼ੋਂਕਰ, ਸਾਵਨ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰਨ ਕੇ.ਆਰ., ਵਿਵੇਕ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਅੰਕਿਤ ਅਚਾਰੀਆ, ਮੁਈਦ ਮੁਈਦ ਸ਼ਾਹ, ਦਿਲੀਪ ਅੰਨਾਸਾਹਿਬ ਟੈਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਰੰਜਨਾ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਵੀਸ਼ ਜਿਤੇਂਦਰ ਮਲਕਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਧਾਰਿਤਾ ਪੂਰਵੀਸ਼ ਮਲਕਾਨ, ਆਲੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਯਸ਼ਸਵੀ ਵਿਰੇਂਦਰ,

ਨਾਰਾਇਣ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰਾਓ, ਦੀਪਾ ਗੋਰਸੀਆ, ਨੰਦਿਨੀ ਛਾਬੜਾ, ਭਾਵਨਾ ਸਰਕਾਰ, ਸ਼ਾਰਿਕ ਅਹਿਮਦ, ਡੀਕੇ ਠਾਕੁਰ, ਤਾਰਿਕ ਅਹਿਮਦ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਨੀਰਜ ਸ਼ੇਖਰ, ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਡਾ ਸੁਮਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਕੇਸ਼ਵ ਬਹੇਤੀ, ਮ੍ਰਿਗਨਾ ਸ਼ੇਖਰ, ਆਰੂਸ਼ੀ ਸਿੰਘ, ਰਮੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਐਮਆਰ, ਮਨੀਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਤਾਨਿਆ ਚੌਧਰੀ, ਰੋਹਿਤ ਕੇ ਸਿੰਘ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਰਾਮਕਾਂਤਰਾਓ ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ, ਗੁੰਟੂਰ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਐਮ. ਅਤੁਲ ਸ਼ੰਕਰ ਵਿਨੋਦ, ਦਿਲੀਪ ਪਿਲਾਈ, ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੇਯਾਂਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ, ਪੀਏ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ, ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ ਚੌਧਰੀ, ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਏ ਦੇਸਾਈ, ਸਿਧਾਰਥ ਗੌਤਮ, ਅਭਿਨਵ ਕੇ ਮੁਤਿਆਲਵਾਰ, ਗਜਾਨਨ ਐਨ ਤੀਰਥਕਰ, ਸੱਤਿਆ ਕਾਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਾਗਾ ਐਸ ਦੇਸਾਈ, ਮੈਸਰਜ਼ ਐਸਐਮ ਜਾਧਵ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਐਸ ਗੌਤਮਮਨ, ਵੀ ਕੇ ਸਿਧਾਰਥਨ, ਹਰਸ਼ਦ ਵੀ ਹਮੀਦ, ਦਿਲੀਪ ਪੁਲਾਕਕੋਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਸ਼ਲੀ ਹਰਸ਼ਦ। ਰੋਮੀ ਚਾਕੋ, ਐਮ ਵਾਈ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਮਨਜੀਤ ਕਿਰਪਾਲ, ਅਦਵੀਤੀਆ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੀਕੇ ਸਸੀ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਸੀਹ ਵੀਟੀ, ਮੀਨਾ ਕੇ ਪੌਲੋਸ, ਨਿਸ਼ਚਲ ਕੁਮਾਰ ਨੀਰਜ, ਅਜੇ ਮਹਿਰੋਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਨੀਸ਼ਾ ਵਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ ਰਾਣੀ, ਐਮ ਕਯਾਮ ਉਦ ਦੀਨ, ਸ਼ਕਤੀ ਐਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਾਨ, ਪੁਨੀਤ ਭੋਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਨਮਿਤ ਸਕਸੈਨਾ, ਡਾ. ਥਾਨਵੀ, ਨਿਖਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਅਚਲ ਸਿੰਘ ਬੁਲੇ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇੰਦਾ, ਹਰਸ਼ ਵਰਧਨ, ਅਭਿਨਵ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਅਨੁਰਾਗ ਗੁਪਤਾ, ਗਗਨ ਗੁਪਤਾ, ਉੱਜਵਲ ਟੰਡਨ, ਰਾਹੁਲ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼ਿਵੰਗ ਰਾਵਤ, ਰਾਧਿਕਾ ਜਾਲਾਨ, ਅਦਨਾਨ ਸਿੱਦੀਕੀ, ਅਪਰਨਾ ਸੱਤਿਆ ਨਾਰਾਇਣ, ਰਵੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚਾਂਦਨਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਧਰੁਵ ਗੌਤਮ, ਮਨੀਸ਼ਾ ਅੰਬਵਾਨੀ, ਅਨੀਂਦੋ ਮੁਖਰਜੀ, ਐਸ ਰੰਜਨ ਦਾਸ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਸ ਕੇ ਰਾਜੋਰਾ, ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਦਿਵੇਦੀ, ਸ਼ਵੇਤਾ ਸੰਦ, ਯਾਮਿਨੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਚਾਵਲਾ, ਸੱਤਿਆ ਐਸ ਸੈਣੀ, ਮ੍ਰਿਦੁਲਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਮਹਿਫੂਜ਼ ਏ. ਨਾਜ਼ਕੀ, ਪੋਲਾਂਕੀ ਗੌਤਮ, ਸ਼ੇਕ ਮੁਹੰਮਦ ਹਨੀਫ, ਟੀ. ਵਿਜੇ ਭਾਸਕਰ ਰੈੱਡੀ, ਰਾਜੇਸ਼ਵਰੀ ਮੁਖਰਜੀ, ਕੇ.ਵੀ. ਸਿਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਏ. ਪਾਂਡੇ, ਭਰਤ ਬਾਗਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੀਰਤੀ ਦਧੀਚ, ਏ.ਕੇ. ਉਪਾਧਿਆਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਮਰਤਾ ਮਹਾਪਾਤਰਾ, ਕੇ.ਜੇ. ਜੌਹਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸੁਦੀਪ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁੰਜਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਸ ਐਲ ਗੁਪਤਾ, ਨੀਰਜ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੇਫਾਲੀ ਮਿੱਤਰਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਰੁਣ ਠਾਕੁਰ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਰਤਨੂ, ਬ੍ਰਜੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਮਹੇਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ, ਅੰਕੁਰ ਸਹਿਗਲ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਰਾਓ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਜਲ ਦਲਾਲ, ਈ. ਸੀ. ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਤੇਸ਼ ਖਰੇ, ਨਿਕਿਤਾ ਆਨੰਦ, ਨਮਰਤਾ ਚੰਦੋਰਕਰ, ਦੀਪਕ ਗੋਇਲ, ਅਜੇ ਮਾਰਵਾਹ, ਤਪਨ ਮਸਤਾ, ਆਯੂਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਚੌਧਰੀ, ਅਸ਼ੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਸੀਆ, ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ

ਇੰਡੈਕਸ

I. ਜਾਣ-ਪਛਾਣ..... ਦਿਨ 1 ਤੋਂ 4

II. ਪਿਛੋਕੜ.....

III. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ..... ਦਿਨ 5 ਤੋਂ 15

IV. ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ..... ਦਿਨ 16 ਤੋਂ 51

V. ਆਰਬੀਆਈ ਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ..... ਦਿਨ 52 ਤੋਂ 78

VI. ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ..... ਦਿਨ 79 ਤੋਂ 86

VII. ਸੁਧਾਰੇ ਗਏ ਸਵਾਲ..... ਦਿਨ 87 ਤੋਂ 94

VIII. ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ..... ਦਿਨ 95

IX. ਅੰਕ ਨੰ. (ij..... ਦਿਨ 96 ਤੋਂ 109

•ਕੋਈ ਵੀ..... ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕੰਸਟ੍ਰੂਮਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਦਿਨ 110-158

ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ..... ਦਿਨ । 12•127

ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਉਪ, ਧਾਰਾ /2) ਦੀ ਉਸਾਰੀ

ਐਕਟ..... ਪਰਕਰ 144--157

X. ਅੰਕ ਨੰ. (ii)..... ਦਿਨ 159-21।

ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ..... 162•193

ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਥਿਤੀ..... I94+-202

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ

ਮਾਮਲਾ.....203-211

XI. ਮੈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। (Ue)। . . . . . ਦਿਨ 212-262

ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ..... 215. 218

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ 219--225

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ.....

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ 226•237

ਉਹ.....

ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼..... 238-245

ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ..... 246--262

ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। (iv)..... 263-281

ਅਨੁਪਾਤਕਤਾ ਦੀ ਚਾਰ-ਪਾਸੀ ਪਰੀਖਿਆ..... 266-280

ਅੰਕ ਨੰ. (v)..... 282-288

ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। (vi)..... ਦਿਨ 289-303

ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਸੁਮੇਲ ਵਾਲੀ ਉਸਾਰੀ

2017 ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ। ..... ਪਰਕੁਰ 290-.299

ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ..... ਦਿਨ 304-305

XII. .**ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.**

I. ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

1. ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3407 (ਈ) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1934 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲੜੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਹੋਣਗੇ

9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਨੋਟਬੰਦੀ' ਦੀ ਐਕਟ/ਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਤਬਾਦਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 906 ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ 16 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ

I. ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7, 17, 23, 24, 29 ਅਤੇ 42 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ;

II. ਕੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ?

III. ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 19 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ

IV. ਕੀ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਕਦੀ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ;

V. ਕੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਠੋਸ ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 19 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ

VI. ਜੇ ਧਾਰਾ 26 (2) ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

VII. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਕੀ ਹੈ;

VIII. ਕੀ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਹੈ;

ix) ਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭੇਦਭਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

4. 16 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਵੀ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ 500/- ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ/ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ, ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

II. ਪਿਛੋਕੜ

5. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ

6. 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਸਬੀਐਨ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) 9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਐਸ.ਬੀ.ਐਨ. 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲੜੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਰੇਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਐਸਬੀਐਨ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਟਰਨ ਭਰਨ ਅਤੇ 10 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 13:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਆਰਬੀਆਈ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਹ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਤੱਕ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਐਸਬੀਐਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਲਈ 4,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਸਬੀਐਨ ਦੇ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਲਈ 4,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੋ (ਕੇਵਾਈਸੀ) ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਐਸਬੀਐਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗੈਰ-ਕੇਵਾਈਸੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ 50,000/- ਰੁਪਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

7. ਈਵਨ ਡੇਟ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਹੋਰ ਛੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਐਸਬੀਐਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਫਾਰਮੇਸੀਆਂ, ਰੇਲਵੇ ਬੁਕਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ, ਖਪਤਕਾਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਟੋਰਾਂ, ਦੁੱਧ ਬੂਥਾਂ 'ਤੇ ਖਰੀਦ, ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਆਦਿ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਛੋਟਾਂ 11 ਨਵੰਬਰ 2016 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

8. 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਨੂੰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 2016 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "2016 ਆਰਡੀਨੈਂਸ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਐਕਟ, 2017 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "2017 ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ 27 ਫਰਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮਾਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲੀ।

9. 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਐਸਬੀਐਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ 10 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ।

10 . 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੇ ਐਸਬੀਐਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਐਲਾਨਾਂ ਜਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਲਈ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ ਜੋ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

11. 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ, ਜੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਹੀ ਹਨ, ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਪਣੇ 'ਕੇਵਾਈਸੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ' ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਚੌਦਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

12. 2016 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4251 (ਈ) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ 2016 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਚ ੨੦੧੭ ਦੇ ੩੧ ਵੇਂ ਦਿਨ ਤੱਕ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਸਨੀਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਹ ਮਿਆਦ 30 ਜੂਨ 2017 ਤੱਕ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੇ ਐਸਬੀਐਨ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 2015 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਜਾਂ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 (1999 ਦਾ 42) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੇਮਾ 6 (ਆਰ)/ਆਰਬੀ-2015, ਮਿਤੀ 29 ਦਸੰਬਰ, 2015 ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

13. ਕੁਝ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 21 ਮਾਰਚ, 2017 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ:

> 1. ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੋ।
>
> 2. ਸਾਡੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ. ਬਾਲਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਪਰਿਹਾਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ
>
> 3. ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਬੇਸਿੱਟਾ ਰਹੀਆਂ, ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਏ) ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 2016 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 10 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) (1) (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ (ਅ) ਜੇ (ਏ) ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
>
> 4. ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ

5. 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪੋਸਟ ਕਰੋ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:

> 26. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) (ii) ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰੋਸ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) (ii) ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲੋੜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

15. ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ 12 ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਪਲਵ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੁੜੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

III. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

16. ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।

17. ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

18. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਰਥਾਤ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਨੋਟਬੰਦੀ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1946 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "1946 ਆਰਡੀਨੈਂਸ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਨੋਟਬੰਦੀ) ਐਕਟ, 1978 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "1978 ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ, ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀਆਂ ਲੜੀ" ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, 1946 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ, ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ 500/- ਰੁਪਏ 1,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ,

1978 ਦੇ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ 1,000/- ਰੁਪਏ, 5,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

19. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਰਫ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਾ ਐਲਾਨਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ" ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ"।

20. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਜੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ "ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਰੀਜ਼ਾਂ" ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ।

21. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ, ਨਿਰਵਿਘਨ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19, 21 ਅਤੇ 300 ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸਾਲ 1946 ਅਤੇ 1978 ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇਗਾ।

22. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ। ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਸਖਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈਕੁਝ ਖਾਸ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ "ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਰੀਜ਼ਾਂ" ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਫ਼ਦ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19, 21 ਅਤੇ 300 ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਹਮਦਰਦ ਦਾਵਾਖਾਨਾ (ਵਕਫ) ਲਾਲ ਕੁਆਨ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

23. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

24. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਆਰਬੀਆਈ ਤੋਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ, ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਗੇ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਉਪਾਅ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀਸਿਫਾਰਸ਼ਨੂੰਸਵੀਕਾਰਕਰਨਦੀਲੋੜਹੈਜਾਨਹੀਂ।

25. ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਵਰਗਾ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

1(1960)2ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.671

2(1969)2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 166 = (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 479

26. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਹੈ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਚੈਨਲ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਰਾਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਣਜ ਦੇ ਮਾਹਰ, ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਯਾਨੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ 3 ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਨ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ 7 ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਨ।

27. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਉਲਟ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 7 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਹੋਈ। ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰੀਕ ਯਾਨੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਾਤ 8.00 ਵਜੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

28. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਏ)7 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਤਰ;

ਬੀ)8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਨੋਟ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ, ਪਿਛੋਕੜ ਨੋਟਾਂ, ਜਾਣਕਾਰੀ, ਅੰਕੜਿਆਂ, ਰਿਪੋਰਟ ਆਦਿ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;

ਸੀ)ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼;

ਡੀ) [2023] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਲਈ ਨੋਟ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਜੋ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਮੰਤਰੀਮੰਡਲਦੇਸਾਹਮਣੇਰੱਖਿਆਗਿਆਸੀ;

ਈ) ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਅਸਲ ਫੈਸਲਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

29. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੋਰਮ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਜਨਰਲ) ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, 1949 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "1949 ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

30. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੋਈ ਕੈਬਨਿਟ ਨੋਟ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਰਾਤ 8.00 ਵਜੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੁੱਕ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਰਾਤ 8.00 ਵਜੇ ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਅਤੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ।

31. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਦੂਰਗਾਮੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 86.4% ਮੁਦਰਾ (ਮੁੱਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ) ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸੰਪੂਰਨ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ, ਇਹ 15,44,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2,300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੋਟ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ, 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੈਧ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਬਚੇ ਸਨ,

ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਭੋਜਨ, ਦੁੱਧ ਜਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਆਦਿ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਭੋਜਨ ਦੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਦਰਅਸਲ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਵੈਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਵੰਡਿਆ

32. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਭਾਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਕਈ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੱਖਾਂ ਕਿਸਾਨ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਜਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੀਜ ਜਾਂ ਖਾਦ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤਹੱਦਤੱਕਡਿੱਗਗਈਆਂਜਿਸਨਾਲਕਿਸਾਨਾਂਨੂੰਨੁਕਸਾਨਹੋਇਆ।

33. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਏਟੀਐਮ ਨੂੰ ਰੀਕੈਲੀਬ੍ਰੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1,38,626 ਬੈਂਕ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਾਨਗਰ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਏਟੀਐਮ ਵਿੱਚੋਂ 90% ਸਿਰਫ 16 ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਤ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 5199 ਏਟੀਐਮ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 3645 ਇਕੱਲੇ ਅਸਾਮ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਬਦਲਣ ਲਈ ਲੰਬੀ ਦੂਰੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਪਈ ਅਤੇ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂਨੂੰਕਾਫ਼ੀਖਰਚੇ'ਤੇਆਪਣੀਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀਛੱਡਣੀਪਈ।

34. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ ਲਗਭਗ 1-2% ਭਾਵ ਲਗਭਗ1,50,000ਕਰੋੜਰੁਪਏਦਾਨੁਕਸਾਨਪਹੁੰਚਾਇਆ।

35. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਭਰਮ ਭਰੇ ਸਨ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸੀ ਜੋ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਬੇਹਿਸਾਬ ਦੌਲਤ ਦੇ ਭੰਡਾਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ, ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਨੋਟ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਾਲ 2016-17 ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਬਦਲੇ ਗਏ ਲਗਭਗ 15.31 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੰਸੀ 'ਚ ਸਿਰਫ 43.3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁੱਲ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦਾ 0.0028% ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ / ਆਰਬੀਆਈ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ/ਬਦਲੇ ਗਏ ਸਨ।

36. ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਰੈਵੇਨਿਊ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਡੀ.ਆਰ.ਆਈ.) ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਘੱਟ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਕਲੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਝੂਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਵਿੱਚਅਸਫਲਰਹੀ।

37. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੀਜਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 22 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਬਾਂਦੀਪੋਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦੋ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ 2,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨੋਟ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 99.3% ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਬੇਹਿਸਾਬ ਧਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੇ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਕਈ ਦਲਾਲ ਉੱਭਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਬੰਦ' ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬਦਲਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਲੋਕਵੀਕੁਝਪੈਸਾਕਮਾਉਣਲਈਬੇਈਮਾਨਹੋਗਏ.

38. ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਡੀਆਰਆਈ ਨੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ 2,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂਅਸਫਲਰਹੇਹਨ।

39. ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਰਖ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 15,44,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 86.4% ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬਾਂ 'ਤੇ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਬੋਝ ਪਾਇਆ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਕ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ **ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਆਧਾਰ) ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 3 ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ 4**.

40. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਝੂਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਟਾਟਾ ਸੈਲੂਲਰ ਬਨਾਮ ਐਸ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ 5, ਉੱਤਮਰਾਓ ਸ਼ਿਵਦਾਸ ਜਾਨਕਰ ਬਨਾਮ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਮੋਹਿਤ ਪਾਟਿਲ 6, ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰਸਟ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 7, ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮਨੋਮਯ ਗਾਂਗੁਲੀ ਬਨਾਮ ਐਸਐਮ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 8 ਅਤੇ ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਆਧਾਰ) (ਸੁਪਰਾ)।

41. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਘੋਸ਼ਣਾ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ

3(2019)1ਐਸਸੀਸੀ1
4(2020)10ਐਸਸੀਸੀ274
5(1994)6ਐਸਸੀਸੀ651
6(2009)13ਐਸਸੀਸੀ131
7(2012)3ਐਸਸੀਸੀ1
8 (2018) 18 ਐਸਸੀਸੀ 83

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਹਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਢਾਲਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ **ਸੋਮਿਆ ਆਰਗੇਨਿਕਸ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 9, ਉੜੀਸਾ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 10, ਅਤੇ ਆਈ.ਸੀ. ਗੋਲਕ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਬਨਾਮ ਉਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 11.

42. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਜਬ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ੧੨ ਨੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

43. ਬਿਨੈਕਾਰ-ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਰੰਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇਬੈਂਕਨੋਟਫਿਲਹਾਲਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨਵਿੱਚਹਨ।

44. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ 500 ਜਾਂ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ 31 ਮਾਰਚ 2017 ਤੱਕ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਫਾਰਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੱਦ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

9(2001)5ਐਸਸੀਸੀ519

101991ਸੁਪ(1)ਐਸਸੀਸੀ430

11(1967)2ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.762

12 (1996) 9 ਐਸਸੀਸੀ 650

ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ 31 ਮਾਰਚ, 2017 ਤੱਕ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਫਾਰਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ, ਭਾਵ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

> ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ 'ਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

45. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਭਰੋਸਾ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦੇ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ/ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ (2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 149 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ) ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ/ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ 3 ਦਸੰਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ, ਸੰਗਰੂਰ, ਪੰਜਾਬ (ਬ੍ਰਾਂਚ-ਘੇਲਾਂ) ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ 1,20,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕਢਵਾ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ 42,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਨਾਲ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੁੱਲ 1,62,000/- ਰੁਪਏ (ਭਾਵ 500 ਰੁਪਏ ਦੇ 60 ਨੋਟ ਅਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਦੇ 100/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਸਨ)। 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2016 ਨੂੰ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੋਡੇ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ 1,62,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਬਚਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 3 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਭਾਵ 2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 149) ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 3 ਨਵੰਬਰ, 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 906 (ਵਿਵੇਕ ਨਰਾਇਣ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ) ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 906 ਵਿੱਚ 2018 ਦੇ ਆਈਏਨੰਬਰ26757ਰਾਹੀਂਦਾਇਰਕੀਤੀਗਈਸੀ।

46. ਸ੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ 45 ਏ ਬੀ ਸੀ ਡੀ ਈ ਐਫ ਜੀ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਬਿਨੈਕਾਰ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸਿਰਫ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਹ ਸਿਰਫ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬਦਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਨਕਦੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨਦਾਸਵਾਲਹੀਪੈਦਾਨਹੀਂਹੁੰਦਾ।

47. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸਲ ਮਾਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਪ੍ਰਦਾਨਕਰਨਲਈਪਾਬੰਦਹੈ।

48. ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ 31 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਸਨੀਕ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਸਬੀਐਨ ਦੇ ਟੈਂਡਰ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਦਰਾ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ (ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਟੈਂਡਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 25,000/- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਫੇਮਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਦੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੈੱਡ ਚੈਨਲ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਸਟਮ ਜ਼ਰੀਏ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਸਬੀਐਨ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਦਾਸੰਕੇਤਦਿੱਤਾਜਾਂਦਾਹੈ,ਜਿਸਵਿੱਚਵੇਰਵੇਅਤੇਮੁੱਲਸ਼ਾਮਲਹਨ।

49. ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ ਵਿਆਸ, ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਇੰਡੀਅਨ ਇਕੋਨੋਮੀ (2018) ਦੇ "ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਫਾਸਟ ਫ੍ਰੀਕੁਐਂਸੀ ਹਾਊਸਹੋਲਡ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਲੇਖ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ, ਜੋ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 2 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਗਭਗ 12 ਮਿਲੀਅਨ ਘੱਟ ਸੀ। ਅਤੇ, 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਅਸਰ ਘਟ ਕੇ ਲਗਭਗ 3 ਮਿਲੀਅਨ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਏ.ਆਈ.ਐਮ.ਓ.) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 17 ਜਨਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ

50. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਐਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਲਗਭਗ 86.4% ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਨ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਪਾਤਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਲਾਸੀਕਲ ਸਮਾਨਤਾ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਘੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ **ਕੇਐਸ ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਆਧਾਰ)** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

51. ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। **ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਮੇਨਕਾ** ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 13, ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ / ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਿਨੈਕਾਰ/ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

IV. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ

52. ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ "ਏਜੀ") ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗੀ।

53. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ" ਨੂੰ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਏ.ਜੀ. ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਸਭ" ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ

(i) ਚੀਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਲਾਲਾ ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ ਆਦਿ 14

(ii) ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 15

13(1978)2ਐਸਸੀਆਰ621

14(1962)1ਐਸਸੀਆਰ9

15 (1962) 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 33

(iii) ਤੇਜ ਕਿਰਨ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਨ ਸੰਜੀਵ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

(iv)ਲਖਨਊਵਿਕਾਸਅਥਾਰਟੀਬਨਾਮਐਮ.ਕੇ.ਗੁਪਤਾ17

(v) ਕੇ.ਪੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੀਮ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੋਚੀਨ 18

(vi) ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿਵਹਰੇ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ 19

54. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੰਕੀਰਣ ਕੰਪਾਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ, ਪਹਿਲੂਆਂਅਤੇਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨਟਕਰਾਵਾਂਨੂੰਉਚਿਤਮਹੱਤਵਦੇਣਾਪਏਗਾ।

55. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 1946 ਅਤੇ 1978 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, 2017 ਐਕਟ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਏ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਜਾਰੀਕਰਨਵਾਲੇਵਿਭਾਗਦੀਆਂਦੇਣਦਾਰੀਆਂਨੂੰਵੀਖਤਮਕੀਤਾਜਾਸਕੇ।

56. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਬਨਾਮ ਐਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ 20 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਝੁਕਣਗੀਆਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲੇਰ ਉਸਾਰੀ, ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਿ ਸੰਸਦ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਤੀਜਾ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏਗੀ,ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਕਰਨਦੀਲੋੜਹੈ.

57. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਭ" ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

16(1970)2ਐਸਸੀਸੀ272

17(1994)1ਐਸਸੀਸੀ243

18(2008)11ਐਸਸੀਸੀ573

19(2010)4ਐਸਸੀਸੀ772

20 ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 352

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਸੀਰੀਜ਼ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਰਾਜਕਤਾ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ.

58. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੋ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ "ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ" ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਕਵਚਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਵਰਤੇ ਗਏ ਇੱਕੋ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 21 ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨਵਿੱਚ।

59. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਲਪਕ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਵੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਤੋਂ ਲੱਭੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਦਾ ਗਠਨ "ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ" ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ "ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ" ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ "ਨਿਯਮਤ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਵ ਆਯਾਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਕੀਰਣ ਉਸਾਰੀ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਨਿਯਮਤ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ "ਮਨਾਹੀ" ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

60. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਬਿਰਲਾ ਕਪਾਹ, ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੀਵਿੰਗ ਮਿੱਲਜ਼, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 22 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

21(1977)1ਐਸਸੀਸੀ155

22 ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 1232 : (1968) 3 ਐਸਸੀਆਰ 251

ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਕੀ ਵਫ਼ਦ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵਫ਼ਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਫ਼ਦ ਕੇਂਦਰਸਰਕਾਰਕੋਲਹੈਨਾਕਿਕਿਸੇਅਧੀਦਫਤਰਜਾਂਵਿਭਾਗਨੂੰ।

61. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ **ਹਰਕਚੰਦ ਰਤਨਚੰਦ ਬੰਥੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਫ਼ਦ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਕੋਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਕੋਲ ਵਫ਼ਦ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, **ਹਮਦਰਦ ਦਾਵਾਖਾਨਾ (ਵਕਫ) ਲਾਲ ਕੁਆਨ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਦੇਤੱਥਾਂਤੇਲਾਗੂਨਹੀਂਹੋਵੇਗਾ।

62. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜੀ, ਬਿਰਲਾ ਕਪਾਹ, ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੀਵਿੰਗ ਮਿੱਲਜ਼ ਦਿੱਲੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ

(i)ਦਿੱਲੀਕਾਨੂੰਨਐਕਟ,23

(ii) ਐਮ.ਪੀ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ24

(iii) ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ

(iv) ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 26

(v) ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਯੋਨ ਸਿਲਕ ਐਮਐਫਜੀ (ਡਬਲਯੂਵੀਜੀ) ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਸਹਾਇਕ। ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 27

23ਏਆਈਆਰ1951ਐਸਸੀ3321951ਐਸਸੀਸੀ568

24(2004)11ਐਸਸੀਸੀ766

25(1976)1ਐਸਸੀਸੀ466

26(1984)3ਐਸਸੀਸੀ127

27 (1974) 4 ਐਸਸੀਸੀ 98

(vi) ਰਮੇਸ਼ ਬਰਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ[28]

(vii) ਮੈਸਰਜ਼ ਗੈਮਨ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ[29]

(viii) ਪ੍ਰਭੂਦਾਸ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ[30]

(ix) ਰੋਜ਼ਰ ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ[31]

(x) ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਤ੍ਰਿਵੇਂਦਰਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਕੁੰਜਬੂ ਅਤੇ ਹੋਰ [32]

(xi) ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਮਹਿਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [33]

63. ਵਿਦਵਾਨ ਏ.ਜੀ. ***ਯਾਕੂਸ ਬਨਾਮ ਯੂਐਸ***[34] ***ਅਤੇ ਫੈਡਰਲ ਐਨਰਜੀ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਅਲਗੋਨਕੁਇਨ ਐਸਐਨਜੀ ਇੰਕ.***[35]ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ.

64. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਨੁਪਾਤਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ***ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 224 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਟੋ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਐਕਟ, 2007 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ,

---

[28] **1989 ਬੇਨਤੀ (1) ਐਸਸੀਸੀ 430**

[29] **(1974) 1 ਐਸਸੀਸੀ 596**

[30] **ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2003 ਰਾਜ 190**

[31] **(2020) 6 ਐਸਸੀਸੀ 1**

[32] **(1980) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 340**

[33] **(1992) 4 ਐਸਸੀਸੀ 28**

[34] **321 ਯੂ.ਐੱਸ. 414 (1944)**

[35] **426 ਯੂ.ਐੱਸ. 548 (1976)**

ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਇਲਾਜਯੋਗ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀਆਂ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕੁਝ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ, ਕਾਲੇ ਧਨ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਵਰਗੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ***ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

65. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ***ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਰਿਵਰ ਇੰਟਰਲਿੰਕਿੰਗ ਐਗਰੀਕਲਚਰਿਸਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ***[36] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੈਰ-ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਮਨਮਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਰਖ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਮਨਮਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਕੋ ਇਕ ਟੈਸਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਉਹ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਟੈਸਟ ਹੈ, ਭਾਵ ਕੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਗਠਜੋੜ ਹੈ. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਪਾਤਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ.

66. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਕਿ ਪੇਟੈਂਟ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗਲਤ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

---

[36] **(2021) ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1114**

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੈਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਏ.ਜੀ. ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਹਰਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ***ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਲਾਲ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ***[37] ***ਅਤੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ ਬਨਾਮ ਹਾਵੜਾ ਗਣਤੰਤਰਿਕ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***[38] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

67. ***ਬਜਾਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ***[39] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

68. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਸਬੀਐਨ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਲੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ, ਬੇਹਿਸਾਬ ਧਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰਨ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਧਨ 'ਤੇ 2012 ਦਾ ਵ੍ਹਾਈਟ ਪੇਪਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰਤਾ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ।

69. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਏ.ਜੀ. ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਰਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ.

---

[37] **(2008) 9 ਐਸਸੀਸੀ 284**

[38] **(2010) 3 ਐਸਸੀਸੀ 732**

[39] **(2011) 1 ਐਸਸੀਸੀ 640**

ਵਿਦਵਾਨ ਏ.ਜੀ. ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਫਾਇਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਵਿਦਵਾਨ ਏ.ਜੀ. ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਿੱਧੇ ਲਾਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

(i) ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਮੀ;

(ii) ਟੈਕਸ ਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ;

(iii) ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਭਰਨ 'ਚ 25 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(iv) ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸ ਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਟਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ;

(v) ਨਵੇਂ ਪੈਨ ਨੰਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਧਾ।

70. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2015-16 ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਟੈਕਸ 55,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸਾਲ 2016-17 ਵਿੱਚ 68,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਲ 2017-18 ਵਿੱਚ ਵਧ ਕੇ 1,00,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਲਾਭ ਵਜੋਂ, ਯੂਨੀਫਾਈਡ ਪੇਮੈਂਟਸ ਇੰਟਰਫੇਸ (ਯੂਪੀਆਈ) ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 2016-2017 ਵਿੱਚ 1.06 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2017-18 ਵਿੱਚ 90.5 ਕਰੋੜ ਅਤੇ 2021-22 ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 5000 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਈ। ਯੂਪੀਆਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ 2016-17 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2021-22 ਵਿੱਚ 1210 ਗੁਣਾ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2017-18 ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਜੀਡੀਪੀ ਵਾਧਾ ਦਹਾਕੇ (2010-11 ਤੋਂ 2019 20) ਵਿੱਚ 6.6% ਦੀ ਔਸਤ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

71. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਅਸਿੱਧੇ ਲਾਭ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਘਰੇਲੂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 82,168 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਣਐਲਾਨੀ ਆਮਦਨ ਹੋਈ। 63,691 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 84,396 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਣਐਲਾਨੀ ਆਮਦਨ ਕੱਟੀ ਗਈ। ਕਰਮਚਾਰੀ ਭਵਿੱਖ ਨਿਧੀ ਸੰਗਠਨ (ਈਪੀਐਫਓ) ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ 1.1 ਕਰੋੜ ਨਵੇਂ ਦਾਖਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਰਾਜ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ (ਈ.ਐੱਸ.ਆਈ.ਸੀ.) ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਚ ਵੀ 55 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਲਾਭ ਹੋਏ ਹਨ।

72. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ 1946 ਅਤੇ 1978 ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ 1946 ਅਤੇ 1978 ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

73. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਸਦੀ ਬਹਿਸਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ 1,000/- ਰੁਪਏ, 5,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ 100 ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

74. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ***ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਤਰਕ ਲਈ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੁਣ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

75. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੋ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ, ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿੰਡੋ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ. ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੁਝ ਐਲਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੈਰ-ਅਸਲੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿੰਡੋ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਧਨ ਨੂੰ ਚੈਨਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਐਸਬੀਐਨ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮਾਤਰਾ ਵਸੂਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ.

76. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ 10,719 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਐਸਬੀਐਨ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਪੰਜ ਨਾਮਜ਼ਦ ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਸਨੀਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ 284.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ 77,748 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ 57,405 ਕੇਸ (ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਕੁੱਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ 74٪) 221.95 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੇ ਹਨ

(ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਤਹਿਤ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਦਾ 78%) ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਵਾਈਸੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 20,343 ਕੇਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ***ਉਹ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਸ ਥੀਏਟਰ ਕੰਪਨੀ ਏਟ ਅਲ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿਟੀ ਅਤੇ ਅਰਨੈਸਟ ਜੇ ਮੈਗਰਸਟੈਡ***[40] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

77. ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ***ਉੱਤਰੀ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਬਨਾਮ ਵੇਨ ਕਲਾਉਡ ਰਾਈਸ***[41] ਅਤੇ ***ਮਿੱਲਜ਼ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰੀਨ***[42] ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੀਪਲ ਐਕਸ ਰੈਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ***ਕਿੰਗਜ਼ਲੈਂਡ ਬਨਾਮ ਕਲਾਰਕ***[43].

78. ਇਸ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ***ਸ਼੍ਰੀਮੰਤ ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਟਿਲ ਬਨਾਮ ਸਪੀਕਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਹੋਰ***[44], ***ਸੈਂਟਰਲ ਅਰੇਕਾ ਨਟ ਐਂਡ ਕੋਕੋ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ***[45] ***ਅਤੇ ਆਰ ਐਸ ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਏਆਰ ਅੰਤੁਲੇ***[46] ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ

79. ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ।

---

[40] **228 ਯੂਐਸ 61 (1913)**

[41] **404 ਯੂ.ਐੱਸ. 244 (1971)**

[42] **159 ਯੂ.ਐੱਸ. 651 (1895)**

[43] **25 ਸਿਕੇਲਜ਼ 518 (1877) (ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ)**

[44] **(2020) 2 ਐਸਸੀਸੀ 595**

[45] **(1997) 8 ਐਸਸੀਸੀ 31**

[46] **(1984) 2 ਐਸਸੀਸੀ 183**

80. ***ਪੀਅਰਲੇਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ***[47] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ, ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਕਰਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਹੈ, ਕੋਲ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੰਮ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਦਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ***ਜੋਸੇਫ ਕੁਰੁਵਿਲਾ ਵੈਲੂਕੁਨੇਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***[48] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

81. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗਲਤ ਹੈ, ਵੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਲੋੜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗਲਤ ਹੈ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ***ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸੇਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*** [49] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਸਹਾਇਕ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਹਾਓਖੋਲਾਲ ਦੁਆਰਾ 19 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁੰਤਲ ਕੈਮ ਦੇ 15 ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੇ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਰਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਜਦੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਅਸਾਮੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੁਕਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

---

47 (1992) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 343

48 1962 ਪੂਰਕ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 632

49 (1966) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 430

ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ 6 ਦਸੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 19 ਦਸੰਬਰ 2018 ਅਤੇ 15 ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

82. ***ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ***ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***[50] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚਾਰ-ਪੱਖੀ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਪਾਅ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਕਾਲੇ ਧਨ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਟੈਸਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਾਅ, ਅਰਥਾਤ ਨੋਟਬੰਦੀ, ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਗਠਜੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੂਜਾ ਟੈਸਟ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੀਜੇ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਉਪਾਅ ਉਚਿਤ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤੀਜਾ ਟੈਸਟ, ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਘੱਟ ਹਮਲਾਵਰ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਚੌਥੇ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਦਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਇਜ਼ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਅਤੇ 31 ਦਸੰਬਰ 2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਗੈਰ-ਨਕਦ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ, ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ, ਆਨਲਾਈਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਆਦਿ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਨਤਾ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਨਕਦੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਆਈ.ਟੀ ਵੱਲੋਂ 19 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਤੋਂ 17 ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

83. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ***ਸਮਾਲ ਸਕੇਲ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਰਜਿਸਟਰਡ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***[51] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ

---

[50] **(2016) 7 ਐਸਸੀਸੀ 353**

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨੀਤੀ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

84. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਪਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਾਂ ਲਗਭਗ 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਮਿਆਦ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੇ ਹੈ. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਨੋਟ ਬਦਲਣ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ

85. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਏਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

86. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕੋਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ***ਭੋਲਾਨਾਥ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***[52] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

---

[51] **(2021) 8 ਐਸਸੀਸੀ 511**

[52] **(2011) 5 ਐਸਸੀਸੀ 464**

VI. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ

87. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਹਨ, ਇਕ ਵਿਧਾਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ***ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਏ.ਬੀ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***[53] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

88. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਲਾਹ ਰਾਹੀਂ ਸੀ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਆਰਬੀਆਈ ਤੋਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

89. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ***ਆਰ.ਕੇ. ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ***[54] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

90. ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਸੀ ਰੰਗਰਾਜਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫੋਰਕਸ ਇਨ ਦਿ ਰੋਡ: ਮਾਈ ਡੇਜ਼ ਐਟ ਆਰਬੀਆਈ ਐਂਡ ਬਿਓਂਡ' ਦੇ ਇਕ ਅੰਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ***ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।

---

[53] **(1996) 8 ਐਸਸੀਸੀ 540**

[54] **(1993) 4 ਐਸਸੀਸੀ 119**

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2017 ਦਾ ਐਕਟ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ***ਐਸ.ਆਰ. ਬੋਮਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***[55] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

91. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਦੀ ਟੈਂਡਰਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਅਜੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2016 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ, ਜੋ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਬਣ ਗਿਆ, ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸਬੀਐਨ ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਧਾਰਾ ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ 16 ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

92. ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਵੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਸੰਸਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੈ।

93. ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2017 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਲਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਜੋ ਕਿ 2022 ਦੇ ਆਈਏ ਨੰਬਰ 152009 ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ/ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਹਨ, ਵਰਗੇ ਅਸਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਐਸਬੀਐਨ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿੰਡੋ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਰਗ ਹੈ ਜੋ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਰੇਟ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਸਨ।

---

[55] **(1994) 3 ਐਸਸੀਸੀ 1**

94. ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

VII. ਮੁੜ-ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

95. ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 906 ਵਿੱਚ 16 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਨੌਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕੇਵਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੀ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਉੱਠਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

(i) ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ "ਇੱਕ" ਜਾਂ "ਕੁਝ" ਲੜੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਸਾਰੇ" ਲੜੀ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ "ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੱਗੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

(ii) ਜੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ" ਲੜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(iii) ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ?

(iv) ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(v) ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(vi) ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ?

VIII.ਸਥਿਤੀ ਯੋਜਨਾ

96. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਸਾਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

97. ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭੰਡਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ 27 ਜੂਨ 2016 ਤੋਂ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 28 ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਧ ਰਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧੁਨਿਕ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਢਾਂਚਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਢਾਂਚਾ ਆਰਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

98. ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

99. ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (5) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:

8. ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ- (1) ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

ਇੱਕ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ;

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਧਾਰਾ 9 ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰ ਸਥਾਨਕ ਬੋਰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ;

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ; ਅਤੇ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

xxx xxx xxx

xxx xxx xxx

(5) ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਹੈ।

100. ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

101. ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਉਲਟ ਇਰਾਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਹੋਣ। ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦਾ ਅਧਿਆਇ ਤੀਜਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

102. ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਧਾਰਾ 34 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਉਪਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਇਹ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਭਾਗ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਕੇ, ਸਰਾਫਾ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

103. ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਦੋ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਰੁਪਏ, ਦਸ ਰੁਪਏ, ਵੀਹ ਰੁਪਏ, ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ, ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ, ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

104. ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਅਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

105. ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਉਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

> **"26. ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਚਰਿੱਤਰ** :-(1) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
>
> (2) ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ।

106. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਜੋ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ.

107. ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੀਆਂ।

108. ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ।

109. ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ.

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ (I): ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ "ਇੱਕ" ਜਾਂ "ਕੁਝ" ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਸਾਰੇ" ਲੜੀ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ "ਸੀਰੀਜ਼" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੱਗੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

110. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਕੁਝ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸੀ,

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੀਮਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ "ਕੁਝ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇ।

111. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੰਕੀਰਣ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਸਾਰੇ" ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

"ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ

112. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ***ਚੀਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਾਲਾ ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ ਆਦਿ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮਾਈਨਜ਼ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 76 ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ 'ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਹਰੇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਈਨਜ਼ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਅਤੇ 74 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਇਕ' ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> "ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿੱਚ, "ਕਿਸੇ ਇੱਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਹੈ" ਇਸ ਲਈ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ". ਕੀ ਇਹ ਵਾਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਵਾਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, "ਹਰੇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ" ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਅਰਥ ਸੀ.
>
> ***ਜੇ ਕੋਈ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਅਕਸਰ "ਹਰ ਇੱਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ - ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਭ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਹਰ ਕੋਈ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ". "ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ", ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ.***

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਕਸਫੋਰਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਪੰਨਾ 378 ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਾਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ: "ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ". ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ - "ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ"। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਇੱਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਕਸਰ "ਹਰ ਇੱਕ" ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਪਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਪਾਠਕ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ "ਕਿਸੇ ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ "ਦੇ" ਪੂਰਵ-ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਕਦੇ ਵੀ "ਹਰ ਇੱਕ" ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਇਹ ਅੰਸ਼ "ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਜਾਂ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ" ਇੱਕ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਹੈ; ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ, ਸ਼ਬਦ "ਦਾ" ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਜਿਹਾ "ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਾਮ" ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਮੰਨ ਲਓ, ਉਦਾਹਰਣ "ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ" ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ "ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ"। ਇੱਥੇ "ਮੇਰੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ "ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ" ਹੋਵੇਗਾ - ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ" ਜਾਂ "ਕੋਈ ਇੱਕ" ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਾਕ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਦਾ" ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ - "ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, *ਆਈਲ ਆਫ ਵਾਈਟ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਤੈਰਦੀਨ* [25 ਚਾਂਸਰੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ 320] । ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ੇਅਰਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ "ਮੌਜੂਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ" ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਸ਼ੇਅਰਧਾਰਕਾਂ ਨੇ, ਕੰਪਨੀ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1845 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੂਲ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ,

ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਏਗਾ। ਲਾਰਡ ਕਾਟਨ, ਐਲ.ਜੇ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ", "ਸਾਰੇ" ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ.

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ "ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ" ਸੀ ਨਾ ਕਿ "ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ" ਅਤੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ, ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਫਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਥੇ "ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਕੇਸ ਫਰੰਟ ਐਂਡ ਹਿੰਟਿੰਗਡਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਲੋਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਬਰਜ਼ਿੰਸਕੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ; ਕੁਝ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਹੈ", ਪਰ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ "ਹਰੇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ" ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਅਰਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਕ ਵਿਚ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼.

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

113. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਹਰ ਇੱਕ" ਭਾਵ ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ, ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ, ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ "ਹਰ ਇੱਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ।

114. ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਹੈ", ਪਰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ "ਹਰੇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ" ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਅਰਥ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼.

115. ਮਾਈਨਜ਼ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ:

ਪਾਠਕ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਇੱਕ" ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਸੰਭਾਵਿਤ ਉਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ***ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੰਡਾਵਲੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਨਿਯਮ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਵਾਜਬ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲਾ ਖਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੰਡਾਵਲੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।***

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ "ਹਰ ਇੱਕ" ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ***ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰ ਦੇਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ" ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ.***

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 76 'ਚ 'ਕਿਸੇ ਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਹਰੇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ' ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਆਖਿਆ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

116. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੰਡਾਵਲੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਨਿਯਮ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਮਾਈਨਜ਼ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 76 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਹਰੇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ" ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਾਰਾ" ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ "ਇੱਕ"। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਨਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਹੈ।

117. ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ***ਚੀਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਾਲਾ ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ ਆਦਿ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ***ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲਾ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ:

> "ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 76 ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ "ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰਧਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ" ਹੈ। ਧਾਰਾ 76 ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ 1959 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 98 ਤੋਂ 106 (ਮਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਆਦਿ) ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਇੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਥੇ "ਹਰ ਇੱਕ" ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ***ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 76 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਾਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ੇਅਰਧਾਰਕ ਅਤੇ ਖਾਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜਨਤਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।***
>
> *[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]*

118. ***ਤੇਜ ਕਿਰਨ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ "ਕੁਝ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ" ਉਪਲਬਧ ਛੋਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ..... ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ". ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> "**8**. ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਖ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਲੇਖ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ "ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ... ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ". ***ਸ਼ਬਦ "ਕੁਝ ਵੀ" ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਯਾਤ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਹਰ ਚੀਜ਼" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ. ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੀਮਾ "ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸੰਸਦ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੌਰਾਨ।*** ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦੀ ਬੈਠਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੀ, ਇਹ ਛੋਟ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੂਰੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੋਈ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸਲ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਹਿਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

119. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕੁਝ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਆਯਾਤ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਹਰ ਚੀਜ਼" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੀਮਾ "ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸੰਸਦ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੌਰਾਨ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦੀ ਬੈਠਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

120. ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਲਖਨਊ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਓ) 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ "ਸੇਵਾ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"**4**. ..... 'ਕੋਈ' ਅਤੇ 'ਸੰਭਾਵਿਤ' ਸ਼ਬਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਹਨ. ਸ਼ਬਦ 'ਕੋਈ' ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ 'ਇਕ ਜਾਂ ਕੁਝ ਜਾਂ ਸਾਰੇ'। ਬਲੈਕ ਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, "ਸ਼ਬਦ 'ਕਿਸੇ ਵੀ' ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 'ਸਾਰੇ' ਜਾਂ 'ਹਰ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਕੁਝ' ਜਾਂ 'ਇਕ' ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ". ਧਾਰਾ (ਓ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਕੋਈ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ.....

121. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਇੱਕ ਜਾਂ ਕੁਝ ਜਾਂ ਸਾਰੇ"। ਬਲੈਕ ਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕਿਸੇ ਵੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਸਾਰੇ' ਜਾਂ 'ਹਰੇ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਕੁਝ' ਜਾਂ 'ਇਕ' ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ.

122. ***ਕੇ.ਪੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੀਮ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

> "17. "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। *(ਦੇਖੋ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਨੁਸਲੀ ਨੇਵਿਲ ਵਾਡੀਆ* [(2008) 3 ਐਸਸੀਸੀ 279: (2007) 13 ਐਸਸੀਆਰ 598]) ***ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਾ 127 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।***
>
> *[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]*

123. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ "ਸਾਰੇ" ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ।

124. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿਵਹਰੇ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> "19. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਭ" ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਰਾਏ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ. ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੇਮਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਥੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ (ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇਖੋ) ਪਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

20. ਫੇਮਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ "ਕਿਸੇ" "ਆਦੇਸ਼" ਜਾਂ "ਫੈਸਲੇ" ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਭ" ਹੋਵੇਗਾ।

xxx xxx xxx

26. ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ "ਕਿਸੇ" ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਫੇਮਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ "ਆਦੇਸ਼" ਜਾਂ "ਫੈਸਲੇ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼, ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਹਨ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

125. ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਭ" ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

126. ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ***ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਏ.ਬੀ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰੇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> "**12.** ਜੇ ਅਸੀਂ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਰਤਾਂ 3 ਅਤੇ 6 ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਡਿਪਿਲਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਮੇਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲਈ ਅਨਸਟੋਇੰਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ. ***ਸ਼ਰਤ 6 ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ" ਸਥਾਨ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ", ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਲੰਬਾਈ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.*** ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖਾਣਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ, ਜੋ ਮਾਈਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ. ***ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਿਸੇ ਵੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲੈਕ ਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਸਾਰੇ' ਜਾਂ 'ਹਰ' ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ' ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ.*** ਸਟ੍ਰੌਡ ਦੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵੋਲਿਊਮ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ. ਮੈਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਕੋਈ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਚੌਥੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 145 ਤੋਂ 153 ਤੱਕ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਥ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਲਖਨਊ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਐਮਕੇ ਗੁਪਤਾ [(1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 243] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਓ) ਵਿੱਚ 'ਸੇਵਾ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ। (ਪੈਰਾ 4 ਦੇਖੋ)"
>
> *[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]*

127. ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਸਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ***ਚੀਫ਼ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਾਲਾ ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ ਆਦਿ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਹ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼.

ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ

128. ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਰਥਾਤ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ।

129. "ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਅਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨਾ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੇਸ਼, ਉਹ ਨੀਤੀ, ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਵਾਂਗ, ਹਵਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ; ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ *[ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ, 47 ਕੋਲੰਬੀਆ ਐਲਆਰ 527, ਪੰਨਾ 538 (1947)]*

130. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਸਟਿਸ ਫ੍ਰੈਂਕਫਰਟਰ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਹਾਇਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਫਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਨਾ ਦੇਵੇ.

131. ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਬੇਨੀਅਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਟੈਚੁਟਰੀ ਇੰਟਰਪ੍ਰੀਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 810 'ਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ:

> "ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ-
>
> (ਏ) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਰਥ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ (ਇਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ-ਅਤੇ-ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਉਸਾਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਜਾਂ
>
> (ਬੀ) ਇੱਕ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਅਰਥ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਜਿਸਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ-ਅਤੇ-ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

132. ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਥਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਸਾਰੀ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਤੁਕੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ

133. ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹਾਰੋਨ ਬਰਾਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ "ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ" ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ***ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ "ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ" ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ, 'ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਟੀਚਾ' ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

> "ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ, ਸਾਨੂੰ ਪਾਠ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਇੱਕ ਆਰਕਿਮੀਡੀਅਨ ਪੈਰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ: ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਟੀਚਾ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ - ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ.56 ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਾਠ ਲਈ ਅਰਥ-ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਉਸ ਅਰਥ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਠ - ਇੱਛਾ, ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ. ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉਪਕਰਣ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਹੈ. ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਵੈ-ਅਹਿਸਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਾਠ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ, ਆਖਰਕਾਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ, ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਆਦਰਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ. ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਕਾ ਟੌਸ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ. ਇਹ ਤਰਕ ਵੀ ਹੈ - ਜੋ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਹੈ - ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ. ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਮੇਰੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ, ਨਿਆਂਇਕ, ਹਰਮੇਨਿਊਟਿਕਲ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰਥਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਸਹੀ ਮਾਪਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਉਸ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਹਰੇਕ ਤੱਤ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗਾ.

134. ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਸਹੀ ਮਾਪਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ.

---

[56] ਡੀ. ਬ੍ਰਿੰਕ, "ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ", 17 ਫਿਲ. ਅਤੇ ਪਬ. ਐੱਫ. 105, 125 (1988)

135. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰਾਹੀਂ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਮ. ਪੈਂਟੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮੁਦੱਲਾ ਵੀਰਾਮਲੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ[57] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਇੱਕ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 34 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਐਕਟ, 1956 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ "ਡੀਮਡ" ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ, ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੇ. ਸੁੱਬਾ ਰਾਓ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਕੁੱਝ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਗੇ। ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਮੈਕਸਵੈੱਲ, 10 ਵੀਂ ਸੰਸਕਰਣ, ਪੀ. 7' ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਃ ਏ
>
> > "... ਜੇ ਚੋਣ ਦੋ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੋਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗੀ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਬਣਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ ਕਿ ਸੰਸਦ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਤੀਜਾ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏਗੀ।

ਇਹ ਕਰੀਜ਼ ਆਨ ਕੰਸਟੀਚਿਊਟ ਕਾਨੂੰਨ, 5 ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ, ਪੰਨਾ 82 ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ-

> "ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਤੁਕੀ ਜਾਂ ਵਿਅਰਥਤਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ."

ਕੈਨੇਡਾ ਸ਼ੂਗਰ ਰਿਫਾਈਨਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਆਰ [(1898) ਏਸੀ 735] ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਡੇਵੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਸਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

> "ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹਰ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੂਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

136. ਏ.ਕੇ. ਸਰਕਾਰ, ਜੇ. ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਸਥਾਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

---

[57] **(1961) 2 ਐਸਸੀਆਰ 295**

ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਤੀਜਾ ਆਵੇਗਾ ਜੇ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ***ਪਰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਇਸਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਅਸੁਵਿਧਾ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੀ, ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਕ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵੀ .... ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡਰਾਫਟਸਮੈਨ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਲੇੜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ***. ਫਿਰ ਵੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ, ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਝਿਜਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕਰਨਗੇ ਜਿੱਥੇ ਚੰਗੀ ਸਮਝ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇ।": ਦੇਖੋ ਮੈਕਸਵੈਲ ਆਨ ਸਟੈਚਿਊਟਸ (10ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ) ਪੰਨਾ 229. ਸੀਫੋਰਡ ਕੋਰਟ ਅਸਟੇਟਸ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ਰ [(1949) 2 ਏਈਆਰ 155, 164] ਵਿੱਚ, ਡੇਨਿੰਗ, ਐਲ.ਜੇ.

> "ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਜੱਜ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਡਰਾਫਟਸਮੈਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ... ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੂਰਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ "ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ" ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ .... ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ? ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਕਟ ਬੁਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਕ੍ਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
>
> *[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]*

137. ***ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਐਲਵੀਏ ਦੀਕਸ਼ਿਤੁਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***[58] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ:

> "67. ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵਿਕਲਪਕ ਉਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੁਚਾਰੂ, ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੇ

---

[58] **(1979) 2 ਐਸਸੀਸੀ 34**

ਜੋ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੇਤੁਕਾਪਣ, ਭੰਬਲਭੂਸਾ, ਜਾਂ ਟਕਰਾਅ, ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ. ....."

138. ***ਮੈਸਰਜ਼ ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸੰਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਬਾਲਬੀਰ ਨਾਥ ਮਾਥੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ***[59] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਓ. ਚਿਨੱਪਾ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ. ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਾਇਆਃ

"9. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੰਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅਸਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ। ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ. ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਦੇ ਅਰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਨਿਮਰ ਅਤੇ ਮੂਕ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੇਟੈਂਟ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪੂਰਕ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.

139. ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"16. ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੇ.ਪੀ. ਵਰਗੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਆਈਟੀਓ [(1981) 4 ਐਸਸੀਸੀ 173: 1981 ਐਸਸੀਸੀ (ਟੈਕਸ) 293], ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਐਮ ਖਾਨ [(1981) 4 ਐਸਸੀਸੀ 82], ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੇਖੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ [(1981) 1 ਐਸਸੀਸੀ 449: 1981 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 200], ਰਾਵੁਲਾ ਸੁਬਾ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸੀਆਈਟੀ [ਏਆਈਆਰ 1956 ਐਸਸੀ 604: 1956 ਐਸਸੀਆਰ 577], ਗੋਵਿੰਦਲਾਲ ਬਨਾਮ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ [(1975) 2 ਐਸਸੀਸੀ 482: ਏਆਈਆਰ 1976 ਐਸਸੀ 263: (1976) 1 ਐਸਸੀਆਰ 451] ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋਂਡਾ ਜੀ ਬਨਾਮ ਨਾਸਿਕ ਮਰਚੈਂਟਸ ਕੋਪ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ [1984) 2 ਐਸਸੀਸੀ 50]"

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

---

[59] **(1986) 2 ਐਸਸੀਸੀ 237**

263 : (1976) 1 ਐਸਸੀਆਰ 451] ਅਤੇ ਬਾਬਾਜੀ ਕੋਂਡਾ ਜੀ ਬਨਾਮ ਨਾਸਿਕ ਮਰਚੈਂਟਸ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ [(1984) 2 ਐਸਸੀਸੀ 50]"

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

140. ਤਿਨਸੁਖੀਆ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਸਪਲਾਈ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਐਮ.ਐਨ. ਵੈਂਕਟਚਲੀਆ, ਜੇ.

"118. ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਝੁਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, "ਯੂਟ ਰੇਸ ਮੈਗਿਸ ਵਾਲਿਟ ਕੁਮ ਪੇਰੇਟ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ. ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਰਥਹੀਣ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਰੱਦ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ. ਮੈਨਚੇਸਟਰ ਸ਼ਿਪ ਕੈਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਮੈਨਚੇਸਟਰ ਰੇਸਕੋਰਸ ਕੰਪਨੀ [(1904) 2 ਸੀਐਚ 352 : 16 ਟੀਐਲਆਰ 429 : 83 ਐਲਟੀ 274] ਫਾਰਵੈਲ ਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਪੰਨਾ 360-61)

"ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਇੰਨੇ ਬੇਤੁਕੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਅਰਥ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ.

119. ਫੈਸੈਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬਕਿੰਘਮ ਕਾਊਂਟੀ ਕੌਂਸਲ [(1960) 3 ਆਲ ਈਆਰ 503] ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਨੇ ਫਾਰਵੈਲ, ਜੇ. ਦੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ: (ਆਲ ਈਆਰ ਪੰਨਾ 516)

"ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਈ ਅਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

120. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜੋ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵਤਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੁਝ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ. ਵਿਟਨੀ ਬਨਾਮ ਆਈਆਰਸੀ [1926 ਈ. 37] ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਡੁਨੇਡਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਏਸੀ ਪੰਨਾ 52)

---

60 (1989) 3 ਐਸਸੀਸੀ 709

"ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

141. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਸਟਿਸ ਆਰਏ ਮਹਿਤਾ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"98. ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਰੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ, **ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਾਠ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ.** "ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਝੁਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ **ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸੇਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਅਰਥਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ** ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਰੇ ਹੋਏ ਅੱਖਰ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਰਾਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸਫਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ "ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੂਖਮ ਕਾਢਾਂ ਅਤੇ ਚੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਇਰਾਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਜੋੜਦੀ ਹੈ"। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਐਮ. ਪੈਂਟੀਆ ਬਨਾਮ ਮੁਦੱਲਾ ਵੀਰਾਮਲੱਪਾ [ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 1107], ਐਸ.ਪੀ.

---

61 (2013) 13 ਐਸਸੀਸੀ 1

ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੋਹਨ ਗੁਪਤਾ [(1987) 1 ਐਸਸੀਸੀ 191 : ਏਆਈਆਰ 1987 ਐਸਸੀ 222], ਆਰਬੀਆਈ ਬਨਾਮ ਪੀਅਰਲੈਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ [(1987) 1 ਐਸਸੀਸੀ 424 : ਏਆਈਆਰ 1987 ਐਸਸੀ 1023], ਤਿਨਸੁਖੀਆ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਸਪਲਾਈ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ [(1989) 3 ਐਸਸੀਸੀ 709 : ਏਆਈਆਰ 1990 ਐਸਸੀ 123], ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ 754, ਪੈਰਾ 118, ਯੂਕੋ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਰਾਜਿੰਦਰ ਲਾਲ ਕਪੂਰ [(2008) 5 ਐਸਸੀਸੀ 257: (2008) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 263] ਅਤੇ ਗਰਿੱਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ. ਉੜੀਸਾ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪੂਰਬੀ ਧਾਤਾਂ ਅਤੇ ਫੇਰੋ ਅਲਾਇਜ਼ [(2011) 11 ਐਸਸੀਸੀ 334.)"

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

142. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਨਾਲ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਹੈ.

143. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪਹੁੰਚ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪੈਡੈਂਟਿਕ। ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੇਤੁਕੀ, ਭੰਬਲਭੂਸਾ, ਜਾਂ ਟਕਰਾਅ, ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਜਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੰਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅਸਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼। ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਦੇ ਅਰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਨਿਮਰ ਅਤੇ ਮੂਕ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੇਟੈਂਟ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਹੈ।

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਉਸਾਰੀ।

144. "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

145. ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

146. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਹੈ, ਜੋ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

147. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪੱਖ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਰੰਟੀ ਦਾ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

148. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਦਾ ਗਠਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ III ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।

149. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਪੀਅਰਲੇਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਦਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਖੁਦ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

150. ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ 20 ਲੜੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ 19 ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਕਤ ਮੁੱਲ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।

151. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਨੀਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਣਗਿਣਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ 20 ਲੜੀ ਵਿੱਚੋਂ, ਉਹ ਸਿਰਫ 19 ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ 20 ਸੀਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ? ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬੇਤੁਕੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ. ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗੀ. ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ,

ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ.

152. ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਇੱਕ" ਜਾਂ "ਕੁਝ" ਲੜੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਾਈਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵੀ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ ਭਾਵ 1946 ਅਤੇ 1978 ਵਿੱਚ "ਸਾਰੇ" ਲੜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ। ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ 1946 ਵਿਚ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਬਾਰੇ ਕਦੋਂ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਤਿਮ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਗਵਰਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਡੀ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ 12 ਜਨਵਰੀ 1946 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

153. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਗ-3 ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਆਈ.ਜੀ. ਪਟੇਲ 1978 ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ 16 ਜਨਵਰੀ 1978 ਦੇ ਤੜਕੇ ਇੱਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਨਿਊਜ਼ ਬੁਲੇਟਿਨ 'ਤੇ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

154. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ।

155. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 1946 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 62 ਰਾਹੀਂ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 26ਏ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 13 ਜਨਵਰੀ 1946 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 500/- ਰੁਪਏ, 1,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

156. 16 ਜਨਵਰੀ 1978 ਨੂੰ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ 30 ਮਾਰਚ 1978 ਨੂੰ ਐਕਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ।

157. ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ,

ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

158. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਯੋਜਨਾ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਾਰੇ" ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ (II): ਜੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ" ਲੜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

159. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

160. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਨਹਿਰੀ, ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

161. ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ **ਹਮਦਰਦ ਦਾਵਾਖਾਨਾ (ਵਕਫ਼) ਲਾਲ ਕੁਆਨ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਡੈਲੀਗੇਟ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ

162. ਹਮਦਰਦ ਦਾਵਾਖਾਨਾ (ਵਕਫ਼) ਲਾਲ ਕੁਆਨ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ,

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਡਰੱਗ ਐਂਡ ਮੈਜਿਕ ਰੈਮੇਡੀਜ਼ (ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ) ਐਕਟ, (1954 ਦਾ 21) ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"33. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅੰਤਰ-ਹੁਕਮ ਧਾਰਾ 3 ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੇ ਆਖਰੀ ਭਾਗ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ; ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਸਿਬਨਾਥ ਬੈਨਰਜੀ [(1945) ਐਲਆਰ 72 ਆਈਏ 241]। ਇਸ ਲਈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਦਾ ਵੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਭਾਵ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ **ਕਰਨਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਫਿਰ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਫ਼ਦ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸ਼ਬਦ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ, ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ** ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਵਸਥਾ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਤੱਥਾਂ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 3 (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਧਾਰਾ 3 ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਬੈਕਸਟਰ ਬਨਾਮ ਆਹ ਵੇਅ [(1957) ਐਸਸੀਆਰ 604] ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ।

163. ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਕਿ, ਇਹ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਵਫ਼ਦ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਨੇ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ, ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

164. **ਹਰਕਚੰਦ ਰਤਨਚੰਦ ਬੰਥੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਗੋਲਡ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੋਲਡ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5, ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

> ''5. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। - (1) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਜੇ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝੇ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।
>
> (2) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ-
>
> (ਏ) ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੋਨਾ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ
>
> (ਬੀ) ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ, ਪਰਮਿਟਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਵੰਡ, ਆਵਾਜਾਈ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਕਬਜ਼ਾ, ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ, ਨਿਪਟਾਰੇ, ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਖਪਤ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ।
>
> [ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

165. ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨਾ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ, ਪਰਮਿਟਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ,

ਸੋਨੇ ਦੀ ਵੰਡ, ਆਵਾਜਾਈ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਕਬਜ਼ਾ, ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ, ਨਿਪਟਾਰਾ, ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਖਪਤ। ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"20. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ **ਕਿ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਾਨਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਧਾਰਾ 114 (3) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੁੱਲ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ** ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 8, 11, 21, 31 (3), 34 (3) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। **ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।**

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

166. **ਹਰਕਚੰਦ ਰਤਨਚੰਦ ਬੰਥੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੋਨਾ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 (1) ਅਤੇ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮਾਨਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 8, 11, 21, 31 (3) ਅਤੇ 34 (3) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ।

167. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨਾ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਖਪਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ

168. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨਾ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਨੇ **ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ** ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ

> ".. ... ਕਿਉਂਕਿ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। **ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀਮਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ** "ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ" ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਫਾਰਮੂਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਏ) ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫਾਰਮੂਲਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਲਾਭਦਾਇਕਤਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਰਾਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।
>
> [ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

169. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੋਲਡ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੋਨੇ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਏ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੀਮਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਆਰਬੀਆਈ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

170. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ" ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਫਾਰਮੂਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 5 (2) (ਏ) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ। ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਲਾਭਦਾਇਕਤਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਰਾਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

171. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੋਨਾ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਇਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੇ ਗੋਲਡ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਏ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਪਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

172. **ਬਿਰਲਾ ਕਪਾਹ, ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੀਵਿੰਗ ਮਿੱਲਜ਼ ਦਿੱਲੀ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ ਦਿੱਲੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1957 ਦੀ ਧਾਰਾ 150 ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

150. ਹੋਰ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣਾ।

(1) ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਕਿਸੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 113 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜਾਂ ਟੈਕਸ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਜਾਂ ਵੇਰਵਾ, ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਮਤਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਮਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਸਲ ਦਰਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਜਿਹਾ ਦੂਜਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(4) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਟੈਕਸ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 109 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਜਿਹੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 113 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

173. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 150 (1) ਵਿਕਲਪਕ ਕਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ।

174. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਹਮਦਰਦ ਦਾਵਾਖਾਨਾ (ਵਕਫ਼) ਲਾਲ ਕੁਆਨ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਸਮੇਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਦੇ ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, **ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਤੇ ਕੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਸਮੇਤ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵਫ਼ਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੇਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।**

ਸੇਧ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ; ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

175. ਕੇ.ਐਨ. ਵਾਂਚੂ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜੇ.ਐਮ. ਸ਼ੈਲਤ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਤੇ ਕੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵਫ਼ਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੇਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੇਧ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

176. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਇਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਣਉਚਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀਆਂ ਅਣਉਚਿਤ ਦਰਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜਾਂਚ ਹੈ। ਇਹ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

177. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੌਂਸਲਰ ਅਣਉਚਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਦਰਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਰੋਕ ਹੈ। ਇਹ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

178. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦੀ ਸੀਮਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਾਈਡ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਭਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1957 ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 150 ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਯਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

179. ਐਸ.ਐਮ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ. ਦੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ:

> "ਪਰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113 (2) (ਡੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 150 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਾਈਡ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, **ਮੈਨੂੰ ਧਾਰਾ 113 ਵਿੱਚ "ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸੇਧ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਸਿਰਫ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।** ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵਰਗੀ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
>
> [ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

180. ਐਸ.ਐਮ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 113 ਵਿੱਚ "ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸੇਧ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਸਿਰਫ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵਰਗੀ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਸੀ।

181. ਆਪਣੇ ਸਹਿਮਤੀ ਭਰੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਐਮ. ਹਿਦਾਇਤੁੱਲਾ, ਜੇ. ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ:

> "..... ਸਵਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨਕ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ **ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਖੁਦ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਇਕ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ (ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ) ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਯਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।** ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ, ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਡੈਲੀਗੇਟ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.....

''ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿਰਫ ਟੈਕਸ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਭਾਗ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਉਹ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਟੈਕਸ ਵੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਹੀ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

182. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਐਮ. ਹਿਦਾਇਤੁੱਲਾ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 150 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਖੁਦ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਇਕ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

183. **ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਯੋਨ ਸਿਲਕ ਐਮਐਫਜੀ (ਡਬਲਯੂਵੀਜੀ) ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (2) (ਬੀ) ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਐਚ.ਆਰ. ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਕਪਾਹ, ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੀਵਿੰਗ ਮਿੱਲਜ਼ ਦਿੱਲੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਮੇਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"13. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਹੈ। ਲਾਇਸਜ਼ਫੇਅਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। **ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਲਚਕਤਾ, ਲਚਕਤਾ, ਮੁਹਿੰਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡੈਲੀਗੇਟ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.**

ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਇੱਕ ਆਧੁਨਿਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਲੋੜ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ ਹੈ। ***ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਕਰ ਸਕਣ। ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੂਮਿਕਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ।*** ਨਿਯਮ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੋਕ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

184. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਹੈ। ਲਾਇਸਜ਼ ਫੇਅਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਲਚਕਤਾ, ਲਚਕਤਾ, ਮੁਹਿੰਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡੈਲੀਗੇਟ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਇੱਕ ਆਧੁਨਿਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਲੋੜ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੂਮਿਕਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੋਕ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ।

185. ਅੱਗੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"15. ਸੰਵਿਧਾਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਵੀ ਦਾਸ ਗੋਪਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸਸੀ 1895) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

(1967) 3 ਐਸਸੀਜੇ 557: (1967) 20 ਐਸਟੀਸੀ 430] ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। **ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬਹੁਪੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਖਤਰਾ ਹੈ।** ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਝ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬੇਲੋੜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; **ਇਹ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।** ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਹ ਸਵੈ-ਨਿਰਣਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਫ਼ਦ ਦੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ **ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ, ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।**

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

186. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬਹੁਪੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਖਤਰੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਝ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬੇਲੋੜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ, ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

187. ਅਸੀਂ ਕੇ.ਕੇ. ਮੈਥਿਊ, ਜੇ. ਦੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"**57**. ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ" ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ, ਆਧੁਨਿਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡਾਇਨਾਮੋ ਹੈ. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਫ਼ਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਵਿਅਰਥ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। **ਅੱਜ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੀ ਹੈ. ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅੰਗ ਨਾਲੋਂ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੈ।** ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਹਲਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸਾਨੂੰ ਵਿਹਾਰਕ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ **ਕਿ ਸੰਸਦ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਨਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੂਬਾ ਹੈ।** ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। **ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਟੀਚਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ ਮੁਹਾਰਤ, ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਵਫਦ ਦੁਆਰਾ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਕਸਰ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਸੀ** ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। **ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈਨਰੀ ਅੱਠਵੀਂ ਧਾਰਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਆਪਕ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਸੰਪਾਦਿਤ ਤਮਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।**

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਵਫ਼ਦ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਡੈਲੀਗੇਟ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ, ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਧਾਨਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ **ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚਰਿੱਤਰ ਹੈ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ, ਕੋਈ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚਰਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।**

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

188. ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਵਿਰੁੱਧ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵਿਹਾਰਕ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਸੰਸਦ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਨਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹਾਰਤ, ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਵਫਦ ਦੁਆਰਾ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਕਸਰ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

189. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ **ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਤ੍ਰਿਵੇਂਦਰਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀਕੇ ਕੁੰਜਬੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਦਿਆਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1932 ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"3. **ਡੈਲੀਗੇਟ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸਿੱਧੇ, ਜਿਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਵਧੀ ਹੈ. ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਜਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।**

ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਗਤ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਵਿਆਪਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚਿੰਤਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੈਸ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਕੋਲ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਹਾਰਤ । **ਨਾ ਹੀ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰਤਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਵੀਆਂ,** ਅਜੀਬ, ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਡੈਲੀਗੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫ਼ਦ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਫ਼ਦ ਅਸੀਮਤ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਸੱਦਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ **ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਧਾਨਕ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪ ਸਕਦੀ। ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਭਰਨ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ, ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲ ਕੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੇਧ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਹ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ,** ਵਫ਼ਦ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ. ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਦਾਰ ਪੱਧਰ ਦੀ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

190. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੈਲੀਗੇਟ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸਿੱਧੀ, ਜਿਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਵਧੀ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਜਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਗਤ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਵਿਆਪਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚਿੰਤਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੈਸ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਮਾਹਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰਤਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਵੀਆਂ, ਅਜੀਬ, ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਸੇਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਫ਼ਦ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

191. ਰਮੇਸ਼ ਬਰਚ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> "23. ਪਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 87 "ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼" ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦੇ "ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਆਮ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.....''

192. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, **ਰੋਜ਼ਰ ਮੈਥਿਊ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2017 ਦੀ ਧਾਰਾ 184, ਜੋ ਯੋਗਤਾ, ਨਿਯੁਕਤੀ, ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਆਦਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> "145. ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 184 ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਐਸ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਘਟਨਾ, ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2017 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ.

ਇਹ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਡੈਲੀਗੇਟ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੂਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਅਤੇ "ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼" ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿੱਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 186 ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, 2017."

193. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਘਟਨਾ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਡੈਲੀਗੇਟ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼" ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਉਕਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2017 ਦੀ ਧਾਰਾ 186 ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਸਥਿਤੀ

194. ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

195. ਜੋਸਫ ਕੁਰੂਵਿਲਾ ਵੇਲੂਕੁਨੇਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਜ਼ ਐਕਟ, 1949 ਦੀ ਧਾਰਾ 38 (1) ਅਤੇ (3) (ਬੀ) (3) (3) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 301 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 38 ਪਲਾਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 46 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

46. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਬੈਂਕਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਇਸਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ 'ਤੇ ਇਸਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਇਸਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਜਮ੍ਹਾਂਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ, ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਮਾਂ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਗਭਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਾਏ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. **ਜੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਉਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ.....”**

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

196. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ, ਬੈਂਕਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

197. **ਪੀਅਰਲੇਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

“**30**. 1987 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ (6) ਅਤੇ (12) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਜੋ ਬੈਂਕਰਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। **ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ 1987 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।**

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

198. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ, ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਕਰਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਦਲ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੰਮ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਆਰਬੀਆਈ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

199. **ਪੀਅਰਲੈਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ:

''ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸਨ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

200. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

201. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.) ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"141. ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, **ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਇਕਲੌਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ, ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਮੁੱਲ ਸੂਚਕਾਂਕ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਨੀਤੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।ਲੋੜੀਂਦੀ ਨੀਤੀਗਤ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3 (1) ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ" ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਕੀ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

202. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ

203. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਅਸੀਂ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

204. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਦਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਮੁਦਰਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰਕਚੰਦ ਰਤਨਚੰਦ ਬੰਥੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਗੋਲਡ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਗੋਲਡ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, 1968 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

205. ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਯੋਜਨਾ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਹ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਵਫ਼ਦ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ, ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸੇਧ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਜਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਗਤ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਵਿਆਪਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚਿੰਤਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੈਸ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

206. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰਬੀਆਈ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਡੈਲੀਗੇਟ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਭਾਵ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼। ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਰਥਿਕ, ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹਰਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਦਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਹਰਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

207. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੈਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯੋਜਨਾ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

208. ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਉਸ ਸਰੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਫ਼ਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵਫ਼ਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਮ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ।

209. ਬਿਰਲਾ ਕਪਾਹ, ਸਪਿਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੀਵਿੰਗ ਮਿੱਲਜ਼ ਦਿੱਲੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੌਂਸਲਰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀਆਂ ਅਣਉਚਿਤ ਦਰਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜਾਂਚ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕਾ ਸੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

210. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਫ਼ਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਵ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਦ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਸਦ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

211. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ (III) : ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ?

212. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ,

ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੀਤਾ।

213. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੇਟੈਂਟ ਮਨਮਾਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਕੋਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।

214. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੋਹਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ (i) ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼; ਅਤੇ (ii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਲੋੜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਗੁਪਤਤਾ ਅਤੇ ਗਤੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ.

ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ

215. ਟਾਟਾ ਸੈਲੂਲਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿਸ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਜਬ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੈਸਲਾ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

216. ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"94. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹਨ:

(1) ਆਧੁਨਿਕ ਰੁਝਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(2) ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ.

(3) ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਲਵੇਗਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ.

(4) ਟੈਂਡਰ ਲਈ ਸੱਦੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਂਡਰ ਦਾ ਸੱਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਟੈਂਡਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਈ ਪੱਧਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਅਕਸਰ, ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

(5) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਾਜਬਤਾ ਦੇ ਵੈਡਨਸਬਰੀ ਸਿਧਾਂਤ (ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਇਸਦੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਸਮੇਤ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮਨਮਾਨੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਬਦਭਾਵਨਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

(6) ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਬੋਝ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਜਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਰਚੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

217. ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। **ਅਸੀਂ ਰਸ਼ਮੀ ਮੈਟਾਲਿਕਸ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੋਲਕਾਤਾ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ** [62] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

---

62 (2013) 10 ਐਸਸੀਸੀ 95

ਟਾਟਾ ਸੈਲੂਲਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

218. ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਜਾਂਚ ਸੀਮਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ **ਟਾਟਾ ਸੈਲੂਲਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ

219. ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸੇਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ।

220. ਅਸੀਂ **ਮੈਸਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਗ ਆਈਸ ਐਂਡ ਆਇਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

> "24. ਅਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਲੰਬੀ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਆਖਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਰਲੱਭ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ, ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਮਾਪ ਵਜੋਂ, ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਾਹਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਗਲਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ. ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।
>
> [ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

221. **ਆਰ.ਕੇ. ਗਰਗ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> ''8. ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਮਜ਼, **ਜੇ. ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਖੇਡਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ,**

---

63 (1978) 3 ਐਸਸੀਸੀ 459

64 (1981) 4 ਐਸਸੀਸੀ 675

ਇਸ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਜਾਂ ਸਟ੍ਰੇਟ-ਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲੇ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ, ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਝੁਕਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ....."

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

222. ਦੁਬਾਰਾ, **ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਵੀ. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ [65], ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"57. ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ "ਮਾਹਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ" ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ, **ਤਾਂ ਇਹ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹਨ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ** ਕਿ ਕੀ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਗਨਨਾਥ ਸ਼ੈੱਟੀ, ਜੇ. ਨੇ ਗੁਪਤਾ ਸ਼ੂਗਰ ਵਰਕਸ [1987 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਸੀ 476, 481] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 479, ਪੈਰਾ 4)

> "... ਅਦਾਲਤ ਨਾ ਤਾਂ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਅਤੇ ਕੀ ਬਾਹਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

223. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, **ਸਮਾਲ ਸਕੇਲ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਰਜਿਸਟਰਡ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** [66] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

---

65 (1990) 3 ਐਸਸੀਸੀ 22

69. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤਾਂ/ਪੈਕੇਜ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੁਝ ਵਰਗ/ਖੇਤਰ ਅਜਿਹੇ ਪੈਕੇਜਾਂ/ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬਦਭਾਵਨਾ, ਮਨਮਾਨੀ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਆਦਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

70. ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

71. ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਅਪਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹੜੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦੂਜਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ।

72. ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਨਾ ਕਿ ਨੀਤੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਜਾਂ ਸਹੀ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਹੀਤਾ, ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

---

66 (2021) 8 ਐਸਸੀਸੀ 511

224. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਜੇ ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਹਰ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਈ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਵੀ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਇਹ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਛੋਟ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ **ਪੀਟੀਆਰ ਐਕਸਪੋਰਟਸ (ਮਦਰਾਸ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ** [67] **ਅਤੇ ਬਜਾਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

225. ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਮਾਹਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਗਲਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ

226. ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗਲਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਪੜਤਾਲ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਾੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਵੈਡਨਸਬਰੀ ਸਿਧਾਂਤ. ਜਿਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ.

227. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ 7 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ,

---

[67] **(1996) 5 ਐਸਸੀਸੀ 268**

8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਤੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਨੋਟ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ/ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ.

228. ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਸੰਚਾਰ, 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਵੇਰਵੇ, 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਨੋਟ।

229. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਭਾਰਤੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ (ਐਫਆਈਸੀਐਨ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਸੀਐਨ ਨਿਵੇਸ਼ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2012 ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਬਾਰੇ ਵ੍ਹਾਈਟ ਪੇਪਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਕਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਵ੍ਹਾਈਟ ਪੇਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੈਡੋ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਸ਼ੈਡੋ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

230. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸੰਚਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ.) ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਕਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਕਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਚਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਖਰੜਾ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਸੁਵਿਧਾ ਹੋਵੇ।

231. ਅਸੀਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹੋਈ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਡਲ ਦੀ 561ਵੀਂ (561ਵੀਂ) ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਉਪਾਅ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਦਮ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਕੇ ਵਿੱਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਨਕਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲੋਂ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਣ। ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

232. ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲੜੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਨੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਡਰਾਫਟ ਸਕੀਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

233. ਅਸੀਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਲਈ ਨੋਟ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਨੋਟ ਵਿੱਚ 2014-15 ਅਤੇ 2015-16 ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਲਬਧ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੁਫੀਆ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਧਨ ਬਾਰੇ 2012 ਦੇ ਵ੍ਹਾਈਟ ਪੇਪਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਸਆਈਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

234. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ

ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਖਰੜਾ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਸੁਵਿਧਾ ਹੋਵੇ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ.

235. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਕਿ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੋਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ 15 ਨਵੰਬਰ 2022 ਅਤੇ 19 ਦਸੰਬਰ 2018 ਦੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 8 ਅਤੇ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

236. ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਕੋਰਮ ਚਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਸੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 12 (4) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। 6 ਦਸੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

> ''6. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ 561ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ 08.11.2016 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੋਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਤਤਕਾਲੀ ਗਵਰਨਰ ਅਤੇ ਦੋ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਬੀ) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਸੀ) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਡੀ) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਚਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੋਰਮ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਬੀ) ਜਾਂ 8 (1) (ਸੀ) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

237. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੋਰਮ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ।

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼

238. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

239. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22, 24 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਕਰੰਸੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਮਾਹਰ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਬਕਸੇ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ/ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੇ ਤੱਤ ਤੋਂ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

240. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀਆਂ ਦੋ ਲੋੜਾਂ ਹਨ (i) ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼; ਅਤੇ (ii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

241. ਸ਼ਬਦ "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਦਾ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਰਥ ਹੈ "ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ", ਜਾਂ "ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨਾ"। ਪੀ *ਰਾਮਨਾਥ ਅਈਅਰ ਦੇ ਲਾਅ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ, "ਸਿਫਾਰਸ਼"* ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ "ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਜਾਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ" ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ***ਵੀਐਮ ਕੁਰੀਅਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ*** [68] ਅਤੇ ***ਮਨੋਹਰ ਪੁੱਤਰ ਮਾਨਿਕਰਾਓ ਅੰਚੁਲੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ*** [69] ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

242. ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਵੇਗੀ।

243. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦਰਮਿਆਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ***ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਸਟਿਸ ਆਰਏ ਮਹਿਤਾ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

> **25.** ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰੈਵੇਨਿਊ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਾਰ ਅਸੋਸ਼ਨ [(2012) 10 ਐਸਸੀਸੀ 353 : (2012) 4 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਈਵੀ) 1229 : (2013) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 35 : (2013) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਅਤੇ ਐਸ) 56 : ਜੇਟੀ (2012) 10 ਐਸਸੀ 422] (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 372, ਪੈਰਾ 34) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਹੱਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਚੇਤੰਨ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਅਰਥਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

---

[68] **(2001) 4 ਐਸਸੀਸੀ 215**

[69] **(2012) 13 ਐਸਸੀਸੀ 14**

ਇਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। (ਇਹ ਵੀ ਦੇਖੋ *ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਸੰਕਲਪ ਹਿੰਮਤ ਲਾਲ ਸੇਠ* [(1977) 4 ਐਸਸੀਸੀ 193 : 1977 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਅਤੇ ਐਸ) 435 : ਏਆਈਆਰ 1977 ਐਸਸੀ 2328] , *ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਏ ਲਕਸ਼ਮੀਕੁੱਟੀ* [(1986) 4 ਐਸਸੀਸੀ 632 : (1986) 1 ਏਟੀਸੀ 735 : ਏਆਈਆਰ 1987 ਐਸਸੀ 331, *ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਨਾਮ ਪੀਪੀ ਸਿੰਘ* [(2003) 4 ਐਸਸੀਸੀ 239 : 2003 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਅਤੇ ਐਸ) 424 ਏਆਈਆਰ 2003 ਐਸਸੀ 1029], *ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਕਾਲੀ ਦਾਸ ਬਾਤਿਸ਼* [(2006) 1 ਐਸਸੀਸੀ 779 : 2006 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਅਤੇ ਐਸ) 225 : ਏਆਈਆਰ 2006 ਐਸਸੀ 789], *ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਅਧਿਕਾਰੀ* [(2008) 7 ਐਸਸੀਸੀ 203 : (2008) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਅਤੇ ਐਸ) 403 : ਏਆਈਆਰ 2008 ਐਸਸੀ 2936] ਅਤੇ *ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਬਾਰ ਅਸੈਂਸ਼ਨ* [(2010) 11 ਐਸਸੀਸੀ 1]

26. ਚੰਦਰਮੌਲੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ [(1969) 3 ਐਸਸੀਸੀ 56 : ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 370] (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 63, ਪੈਰਾ 7) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ। ਜੇ ਇਕ ਧਿਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਵਾਬੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

244. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਂਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹਰੇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੀਮਤ ਜਾਂਚ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

245. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਚੇਤੰਨ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਅਰਥਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ.

ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ

246. ਇਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਕਾਲੇ ਧਨ ਅਤੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਨਵੀਂ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੜੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਾਭ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸੂਚੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

247. ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਲਾਭ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

248. ***ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਸ ਥੀਏਟਰ ਕੰਪਨੀ ਏਟ ਅਲ. ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ*** ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ***ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਅਰਨੈਸਟ ਜੇ ਮੈਗਰਸਟੈਡ. (ਸੁਪਰਾ),*** ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

> "2. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹਮਲਾ (ਅਸੀਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ 'ਤੇ ਹੈ. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 14 ਵੀਂ ਸੋਧ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਰਦਾਰ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਾਲੀਆ ਉਪਾਅ ਮੰਨਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਸਿਰਫ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟਿਕਾਊ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ ਦੇ ਇਸ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਅਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ,

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਲੀਆ 'ਤੇ; ਅਤੇ ਜਿਸ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਥੀਏਟਰਾਂ ਦੀ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਥੀਏਟਰਾਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲੀਆ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਪਰ ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਚੋਣ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ 'ਤੇ ਵਾਪਰੇਗਾ ਕਿ ਥੀਏਟਰ ਖੁਦ ਜੋ ਅੰਤਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਕਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇਸਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਮੁਨਾਫੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਕੁਝ ਫਾਇਦਾ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ, ਜੋ ਚੋਣ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਮਾਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਧਾਰ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ***ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ 14ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ.*** ਸਾਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਸੋਧ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ. ***ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਇਸਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਖਰਾਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ- ਤਰਕਹੀਣ, ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਣ ਦੀ ਬੁੱਧੀ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। 14ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਦ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।*** ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੁਆਂਗ ਵਿੰਗ ਬਨਾਮ ਕੁਆਂਗ ਵਿੰਗ ਬਨਾਮ। ਕਿਰਕੇਂਡਲ, 223 ਯੂ.ਐੱਸ. 59, 56 ਐਲ. ਐਡ. 350, 32 ਸ. ਸੀ. ਟੀ.

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.]

249. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਇਸਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਤਰਕਹੀਣ, ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ. ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਣ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਜਾਂ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਗਲਤੀਆਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀਆਂ ਅਭਿਆਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

250. ਅਸੀਂ ***ਆਰ.ਕੇ. ਗਰਗ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ***ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਸ ਥੀਏਟਰ ਕੰਪਨੀ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ***ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ:***

> ***"19. ..... ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੋਟ ਜਾਂ ਛੋਟ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।*** ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ***ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, "ਲਚਕੀਲਾ, ਸਖਤ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਨਹੀਂ, ਸਥਿਰ, ਉਦਾਰਵਾਦੀ, ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਨਹੀਂ" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ***ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੁਨ ਬਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਲੀਨੋਇਸ [94 ਯੂਐਸ 13], ਅਰਥਾਤ, "ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀਆਂ". ***ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ.....***
>
> *[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]*

251. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ

ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਾ[ਸੋਧੋ] ਅਦਾਲਤ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੋਟ ਜਾਂ ਛੋਟ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ "ਲਚਕੀਲਾ, ਸਖਤ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ, ਸਥਿਰ, ਉਦਾਰਵਾਦੀ, ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਨਹੀਂ" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

252. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਖੇਡ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਪੇਟੈਂਟ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ, ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ.

253. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਨ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ, ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੇ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀਆਂ।

254. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਸੁਵਿਧਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖਰੜਾ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਛੋਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.]

ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ***ਆਰ.ਕੇ. ਗਰਗ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

> ***"8. ..... ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ।*** ਜੇ ਕੋਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਹਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
>
> *[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]*

255. ਇਸ ਲਈ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾੜਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

256. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ***ਕੇਐਮ ਸੋਨੀਆ ਭਾਟੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇਐਮ ਸੋਨੀਆ ਭਾਟੀਆ ਦੇ ਕੇਸ*** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ***ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ*** [70]:

> **"29.** ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ, ਮਿਸਟਰ ਕੈਕਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦਾਨੀ ਦਾ ਦਾਦਾ ਆਪਣੀ ਪੋਤੀ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਵਾਈ ਹਾਦਸਿਆਂ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੋਹਫ਼ਾ ਸੱਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਤੋਹਫ਼ਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਹੋਰ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ, ਦਾਨੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤੋਹਫ਼ਾ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਨੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਅਸਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ***ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ***

---

[70] **(1981) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 585**

ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਧਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣਾ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗੀ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ IV ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਰ ਨੇਕ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

257. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਐਕਟ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ, ਪਰ ਇਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ IV ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਰ ਨੇਕ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

258. ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ 2016 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਫਲਦਾਇਕ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਦ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਦ ਨੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

259. ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ' ਵਾਲੀ ਦਲੀਲ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਗੁਪਤਤਾ ਅਤੇ ਗਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਕਿੰਨੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ.

260. "ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ" ਦੇ ਭਾਗ III ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦੁਬਾਰਾ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ, 14 ਜਨਵਰੀ 1978 ਨੂੰ, ਇੱਕ

ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਰ ਜਾਨਕੀਰਮਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਮ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਡੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਫਤਰ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਰ ਜਾਨਕੀਰਮਨ ਅਤੇ ਐਮ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਬਾਰੇ 1946 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 16 ਜਨਵਰੀ 1978 ਨੂੰ ਤੜਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 09.00 ਵਜੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਨਿਊਜ਼ ਬੁਲੇਟਿਨ 'ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

261. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤਤਾ ਅਤੇ ਗੁਪਤਤਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰ ਜਾਨਕੀਰਮਨ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਫਤਰ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗੁਪਤਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

262. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ (IV): ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

263. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ***ਕੇਐਸ ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (ਆਧਾਰ) (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ।

264. ***ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਆਰਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ (i) ਵਰਚੁਅਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ (ii) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ/ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਹੈ, ਵਰਚੁਅਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ। 265. ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੁਣੌਤੀ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕਾਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕਾਂ/ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ/ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ/ ਐਨਬੀਐਫਸੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਬਾਰੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੁਝ ਅਨੁਭਵੀ ਅੰਕੜੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਪਾਅ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਇਆ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਯਮਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੁਝ ਝਲਕ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਪਾਅ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ।

ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਚਾਰ-ਪੱਖੀ ਟੈਸਟ

266. ***ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> **"60.** ..... ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਥੋਪਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਨੂੰ *"ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ"* ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, *"ਅਨੁਪਾਤ"* ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਹਾਰੋਨ ਬਰਾਕ (ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਚਾਰ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ [ਅਹਾਰੋਨ ਬਰਾਕ, *ਅਨੁਪਾਤ: ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ* (ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ 2012)], ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ:

i. ਇਹ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;
ii. ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ;
iii. ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਘੱਟ ਸੀਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ
iv. ਉਚਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਹੀ ਸੰਬੰਧ (*"ਅਨੁਪਾਤਸ਼ੀਲਤਾ, ਸਖਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ" ਜਾਂ "ਸੰਤੁਲਨ"*) ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

267. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਚਾਰ ਟੈਸਟਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਘੱਟ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਚੌਥਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ:

> **"65.** ..... ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਅਮੂਰਤ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ (ਦੇਖੋ ਮੁਹੰਮਦ)। *ਹਨੀਫ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [ਮੁਹੰਮਦ] ਹਨੀਫ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, ਏਆਈਆਰ* 1958 ਐਸਸੀ 731: 1959 ਐਸਸੀਆਰ 629)। *ਐਮ.ਆਰ.ਐਫ. ਲਿਮਟਿਡ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਕੇਰਲ ਰਾਜ [ਐਮ.ਆਰ.ਐਫ. ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ*, (1998) 8 ਐਸਸੀਸੀ 227 : 1999 ਐਸ ਸੀ ਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 1], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:
>
> (1) ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ।
>
> (2) ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਸਕਣ.
>
> (3) ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਮੂਰਤ ਜਾਂ ਆਮ ਪੈਟਰਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਬਦਲਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਗੇ.
>
> (4) ਧਾਰਾ 19 (6) ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
>
> (5) ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਲੋੜਾਂ ਜੋ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ.
>
> (6) ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਨੇੜਲਾ ਗਠਜੋੜ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.]

268. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ***ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਰਖ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਕਾਮਨ ਐਂਟਰੈਂਸ ਟੈਸਟ (ਸੀ.ਈ.ਟੀ.) ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੈਰਿਟ ਅਤੇ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ '*ਕਿੱਤੇ*' ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਵਾਜਬ' ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

269. ਅਨੁਪਾਤਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ***ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਣਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ।

270. ਆਓ ਅਸੀਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਅਹਾਰੋਨ ਬਰਾਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰ-ਪੱਖੀ ਟੈਸਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ***ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

271. ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

i. ਐਸ.ਬੀ. ਐਨਜ਼ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਲੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ;

ii. ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੇਹਿਸਾਬ ਧਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਡੀ ਨਕਦੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ; ਅਤੇ

iii. ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

272. ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਰੱਖਣਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਸੀਮਾ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਉਦੇਸ਼, ਅਰਥਾਤ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਕਾਲਾ ਧਨ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਸਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਹਿਲਾ ਟੈਸਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ.

273. ਦੂਜਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪਾਅ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਇਹ ਗਠਜੋੜ ਟੈਸਟ ਹੋਵੇਗਾ. ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੰਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ, ਕਾਲੇ ਧਨ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਤਿੰਨ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਕਲੀ ਕਰੰਸੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ, ਕਾਲੇ ਧਨ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਗਠਜੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੂਜਾ ਟੈਸਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ.

274. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੀਜੇ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਘੱਟ ਸੀਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ***ਐਮ.ਆਰ.ਐਫ. ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੇਰਲ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਮੂਰਤ ਜਾਂ ਆਮ ਪੈਟਰਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਆਰਬੀਆਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਦਾਰਥਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜੱਜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਕਾਲੇ ਧਨ, ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਕਾਲੇ ਧਨ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

---

[71] **(1998) 8 ਐਸਸੀਸੀ 227**

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਆਰਬੀਆਈ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਕਤ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

275. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਘੱਟ ਸੀਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਿਰਫ 500/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿਰਫ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।

276. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਚੌਥੀ ਪਰੀਖਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਚਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਹੀ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ?

277. ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੁਆਰਾ, ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਢਿੱਲ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੰਦ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਕੋਲ 'ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੋ (ਕੇਵਾਈਸੀ) ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ' ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ 'ਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਇਜ਼ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ, ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ, ਆਨਲਾਈਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਗੈਰ-ਨਕਦ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

278. ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਕਾਲੇ ਧਨ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚਾਰ-ਪੱਖੀ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ

279. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ***ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਆਧਾਰ)*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ, ਡਿਜੀਟਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਲੱਖਾਂ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਹੜੇ ਗ਼ਰੀਬ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਜਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜੋ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੱਖੀ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਲਾਗੂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

280. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਨੇੜਲਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ***ਐਮ.ਆਰ.ਐਫ. ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

281. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਪਾਤਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ (V): ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

282. ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ।

283. 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ 16 ਜਨਵਰੀ 1978 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ 30 ਮਾਰਚ 1978 ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਾਰੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ

ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਣਾ। 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 19 ਜਨਵਰੀ 1978 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

284. 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇ ਆਰਬੀਆਈ 19 ਜਨਵਰੀ 1978 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

285. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਪੈਸੇ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ***ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

10. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ***ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਰੋਕਣਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 16-1-1978 ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ***

ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ 16-1-1978 ਨੂੰ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਧਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ***ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਐਕਟ ਨੇ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਹੀ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਅਤੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (2) ਨੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 19-1-1978 ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ 24-1-1978 ਤੱਕ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਟੈਂਡਰਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (2) ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਬਦਲੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (7) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।*** ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 8 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 19 1-1978 ਤੱਕ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਐਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਧਾਰਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਐਕਸਚੇਂਜ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ; ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 24-1-1978 ਤੱਕ, ਉਹ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਵੀ ਸੀ ਜੇ ਉਹ 19-1-1978 ਅਤੇ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਵਰਣਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਅਜਿਹੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ***ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।***

286. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਐਕਟ ਨੇ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਹੀ ਹਾਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ 16 ਜਨਵਰੀ 1978 ਅਤੇ 19 ਜਨਵਰੀ 1978 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਧਾਰਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਐਕਸਚੇਂਜ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

287. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਐਸਬੀਐਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਕੇਵਾਈਸੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮਿਆਦ 52 ਦਿਨ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ***ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਿਆਦ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਯੰਤੀਲਾਲ ***ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਾਂ ਕਿ 52 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

288. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ (6): ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ?

289. ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

2017 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ।

290. ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ, 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

3. ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ- ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 (1934 ਦਾ 2) ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੰਬਰ ਐਸ.ਓ. 3407 (ਈ) ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

4. ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ।(1) ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਜਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰੋਸ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ: -

(i) ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 9 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਜਾਂ

(ii) ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(2) ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ, ਜੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਸਲੀ ਹਨ, ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਚੌਦਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ- ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੋ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਖਾਤਾ ਜੋ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 (1949 ਦਾ 10) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

291. 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਸਬੀਐਨ, ਜੋ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਅਜਿਹੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ 9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

292. 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਅਜਿਹੇ ਐਲਾਨਾਂ ਜਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਸਬੀਐਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੈਂਡਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

293. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਵਿੰਡੋ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਪ ਧਾਰਾ (i) 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਸਬੀਐਨ ਜ਼ਰੀਏ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿੰਡੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ, ਜੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਭਾਵ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਵਾਈਸੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਵੇ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ। 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਆਰਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਚੌਦਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ।

294. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਸਬੀਐਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਜਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ 9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ। ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿੰਡੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਇਸ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਆਪਣੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ।

30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੇਵਾਈਸੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

295. ***ਪੋਪਟਲਾਲ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਪੋਪਟਲਾਲ ਸ਼ਾਹ*** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ***ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ***[72], ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"ਇਹ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ, ਵਾਕ ਜਾਂ ਵਾਕ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

296. ਅਸੀਂ ***ਪੀਅਰਲੈਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

33. ਵਿਆਖਿਆ ਪਾਠ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਧਾਰ ਹਨ. ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਾਠ ਬਣਤਰ ਹੈ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਰੰਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੋਵੇਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਆਖਿਆ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ, ਧਾਰਾ-ਦਰ-ਧਾਰਾ, ਵਾਕ ਦੁਆਰਾ ਵਾਕ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਧਾਰਾਵਾਂ, ਧਾਰਾਵਾਂ, ਵਾਕਾਂਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਰੰਗ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਚਸ਼ਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਧਾਰਾ, ਹਰੇਕ ਧਾਰਾ, ਹਰੇਕ ਵਾਕ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੋਵੇ। ...."

297. ਉਹ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਪਾਠ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਆਖਿਆ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ

---

[72] **[1953] 4 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 677**

ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ, ਧਾਰਾ-ਦਰ-ਧਾਰਾ, ਵਾਕ ਦੁਆਰਾ ਵਾਕ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਧਾਰਾਵਾਂ, ਧਾਰਾਵਾਂ, ਵਾਕਾਂਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਰੰਗ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਚਸ਼ਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਧਾਰਾ, ਹਰੇਕ ਧਾਰਾ, ਹਰੇਕ ਵਾਕ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੀ ਕਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋ ਸਕੇ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

298. ਜੇ ਅਸੀਂ 2017 ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਐਸਬੀਐਨ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ 9 ਨਵੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਐਸਬੀਐਨ ਰੱਖਣ, ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 7 ਦੰਡਾਤਮਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

299. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਹੈ। 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰੇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ 30 ਦਸੰਬਰ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਸਬੀਐਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਕਤ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸਦੇ 'ਕੇਵਾਈਸੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ' ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਨੂੰ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

300. ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਅਸਲ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵਿੰਡੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ **ਕੇਐਮ ਸੋਨੀਆ ਭਾਟੀਆ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

301. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ/ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

302. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਿੰਡੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਹੀ ਕਾਰਨ ਮਿਲ ਸਕਣ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ, ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮੁਹਾਰਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮਾਹਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

303. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

IX. ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ

304. ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

(i) ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ 'ਇਕ' ਜਾਂ 'ਕੁਝ' ਲੜੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ 'ਸਾਰੀ' ਲੜੀ ਲਈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ,

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ;

(i) ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ;

(ii) 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ;

(iii) 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ;

(iv) 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ

(v) ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

305. ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ (ਐਸ.) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਚ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ।

306. ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਡੂੰਘੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.]

ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.

ਸੂਚਕਾਂਕ*

ਸੀਨੀਅਰ ਨੰ.	ਵੇਰਵੇ	ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ (ਐਸ)
1	ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: 2-9	2-9
2.	ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ: 9-11	9-11
3.	ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ, 1934: ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ	11-18
4.	ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ:	18-31
5.	ਡੈਮੋਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣ:	32-34
6.	ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ:	34-43
7.	ਅਸਲ ਵਿਵਾਦ:	43-43
8.	ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ: ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ	43-50
9.	ਆਰਥਿਕ/ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀਆਂ: ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ	50-58
10.	ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26: ਵਿਆਖਿਆ: (i) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ: (ii) ਹਲਫਨਾਮੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ (iii) ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੀਤੀਆਂ:	58-113 84-94 94-104 104-113
11.	ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?	113-118
12.	ਸਿੱਟਾ:	118-124

1.ਮੈਨੂੰ ਹਿਜ਼ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ, ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

2.ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, 2016

ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰਾ ਵੱਖਰਾ ਫੈਸਲਾ

---

*ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਮੂਲ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ:

3.ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਰਾਹੀਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿਜ਼ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ, ਗਵਈ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਐਕਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਬੈਂਕ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36 ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਰਾ, ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ।

ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸਿਰਫ ਹਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ, ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. ਹਵਾਲਾ ਕ੍ਰਮ ਦਾ 7.

4. 16 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

(i) ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7, 17, 23, 24, 29 ਅਤੇ 42 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

(ii) ਕੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 (ਏ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ?

(iii) ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 19 ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇ;

(iv) ਕੀ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਕਦੀ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ;

(v) ਕੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਵਾਂ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਠੋਸ ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ

ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 19 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ?

(vi) ਜੇ ਧਾਰਾ 26 (2) ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੰਡ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(vii) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਕੀ ਹੈ;

(viii) ਕੀ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਹੈ; ਅਤੇ

(ix) ਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭੇਦਭਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਦੂਰ□□□□ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਰਜਿਸਟਰੀ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਰੱਖੇਗੀ।

5. ਹਿਜ਼ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ, ਗਵਈ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ, ਆਸਾਨ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ.

ਸਵਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ, ਬੀ.ਆਰ. ਗਾਵਲ, ਜੇ.	**ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ**	**ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ**
I. "ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।	i) ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਸਤੇ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ	ii) **ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ**

ਸਵਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ, ਬੀ.ਆਰ. ਗਾਵਲ, ਜੇ.	**ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ**	**ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ**
ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ "ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੱਗੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ "ਇੱਕ" ਜਾਂ "ਕੁਝ" ਲੜੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।	ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਲੜੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ। ii) ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। iii) ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।	ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲੜੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੀਐਨਕੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ii) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। iii)ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (2) ਤਹਿਤ ਨੋਟਬੰਦੀ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ, ਬੀ.ਆਰ. ਗਾਵਲ, ਜੇ.	**ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ**	**ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ**
		ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਜ਼ਟ। **(iv) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**
2. "ਜੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) 26 ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗੀ।	ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਫਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।	i) ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਾਰੇ" ਲੜੀ ਜਾਂ "ਸਾਰੇ" ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ii) ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਵਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ, ਬੀ.ਆਰ. ਗਾਵਲ, ਜੇ.	ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ	ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ
ਹੇਠਾਂ ਫਸ ਜਾਓ?"		ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਰੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ "ਸਾਰੇ" ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ, ਇਹ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ
3. "ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ?"	"8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।	i) ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਜਾਂ ਪਲੈਨਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ[ਸੋਧੋ] (ii) ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਨ-ਫਿਕਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ। iii) ਇਹ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ "ਅਭਿਆਸ ਨਾ ਕਰਨ" ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ

ਸਵਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ, ਬੀ.ਆਰ. ਗਾਵਲ, ਜੇ.	**ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ**	
		ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ" ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। **ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2016 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ 2017 ਦਾ ਐਕਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ**
4 "ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?"	**ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।**	**ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।**
5. ਕੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2026 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?	**8 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।**	**ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।**

ਸਵਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ **ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ, ਬੀ.ਆਰ. ਗਾਵਲ, ਜੇ.**	**ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ**	**ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ**
6. ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ?"	ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ 2017 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਐਕਟ"	**ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।**

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ:

6. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰੀ, ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਅਭਿਆਸ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਫੰਡਿੰਗ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ, ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਭਾਰ, ਹਵਾਲਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਮੇਤ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਾਅ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੈਨੀਟਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਬੁਰਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪਲੇਗ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਇਕ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਕੀ ਨੋਟਬੰਦੀ, ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

6.1 ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੀ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 2016" (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਖੇਪਤਾ ਲਈ "2016 ਆਰਡੀਨੈਂਸ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦਾ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਐਕਟ, 2017" (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਖੇਪਤਾ ਲਈ "2017 ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਥਾਂ 1 ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934: ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

7. ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

7.1 ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭੰਡਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ।

7.2 ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਧ ਰਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧੁਨਿਕ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਢਾਂਚਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ

ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਢਾਂਚਾ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

7.3 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

"ਧਾਰਾ 2- ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ: ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਲਟ ਨਾ ਹੋਵੇ,

XXXXX

[ਏ(ii)] "ਬੈਂਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ;

[ਏ(iii)] "ਬੈਂਕ ਫਾਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਟਲਮੈਂਟਸ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 20 ਜਨਵਰੀ, 1930 ਨੂੰ ਹੇਗ ਵਿਖੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਕਤ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਸੰਸਥਾ;

[ਏ(iv)] "ਬੈਂਕ ਨੋਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬੈਂਕ ਨੋਟ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਅਧੀਨ;

XXXXX

(ਬੀ) "ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬੋਰਡ;

XXXXX

(ਸੀ) "ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ" ਅਤੇ "ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਫਾਰ ਰੀਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਕ੍ਰਮਵਾਰ "ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੰਡ" ਅਤੇ "ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੈਂਕ" ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1945 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ;

XXXXX

(ਡੀ) "ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ (***) ਰੁਪਏ ਜੋ ਸਿੱਕਾ ਐਕਟ, 2011 (2011 ਦਾ 11) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹਨ।

7.4 ਐਕਟ ਦਾ ਅਧਿਆਇ II ਇਨਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਪੂੰਜੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ

ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਬੈਂਕ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 30 ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

7.4ਐਕਟ ਦਾ ਅਧਿਆਇ III ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਧਾਰਾ 22, 23, 24, 25, 26, 26 ਏ, 27, 28 ਅਤੇ 34 ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ:

22. ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। (1) ਬੈਂਕ ਨੂੰ 1[ਭਾਰਤ] ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ] ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ] ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਉਲਟ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ] ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ।

(2) ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 5 [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ] ਕੋਈ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

"23. ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਭਾਗ - (1) ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਧਾਰਾ 34 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(2) ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਭਾਗ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਕੇ, ਸਰਾਫਾ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

"[**24. ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ** - (1)ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਦੋ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਰੁਪਏ, ਦਸ ਰੁਪਏ, ਵੀਹ ਰੁਪਏ, ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ, ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ।

(2) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

"**25. ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਰੂਪ** - ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਅਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ] ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

"**26. ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਚਰਿੱਤਰ** - (1) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ [ਭਾਰਤ] ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ] ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ [ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ], ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ (ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ) □

ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 13 ਜਨਵਰੀ, 1946 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

27. **ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ**- ਬੈਂਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਫਟੇ ਹੋਏ, ਵਿਗਾੜੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

XXX

(34. **ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ**- (1) ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੀਆਂ।

7.6 ਧਾਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ ਤੀਜਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

7.7 ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਬੈਂਕ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਤਹਿਤ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੀਆਂ।

7.8 ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਦੋ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਰੁਪਏ, ਦਸ ਰੁਪਏ, ਵੀਹ ਰੁਪਏ, ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ, ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ

ਧਾਰਾ 24 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

7.9 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ।

7.10 ਸਾਲ 1946 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 13 ਜਨਵਰੀ, 1946 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 500/- ਰੁਪਏ, 1,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਸਾਲ 1946 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 26ਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 26ਏ ਨੂੰ 1956 ਦੇ ਐਕਟ 62 ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ 01.11.1956 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੀ।

7.11 ਧਾਰਾ 27 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਨੋਟ ਫਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 28 ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚੋਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

7.12 ਧਾਰਾ 28ਏ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ 01.05.1959 ਤੋਂ 1959 ਦੇ ਐਕਟ 14 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ:

8. ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਕੀਲ, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੈਂਕ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

8.1 ਕੁਝ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਤਹਿਤ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

8.2 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ" ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਕੋਈ" ਲੜੀ ਨੂੰ "ਸਾਰੇ" ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੇ" ਲੜੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਇਹ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ" ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ।

8.3 ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, 8 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ

ਨਵੰਬਰ, 2016 ਵਿੱਚ 500/- ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਾਰੇ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 86 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 500/- ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਲਮ ਦੇ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਦੇ "ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ" ਦੀ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼" ਲੜੀ, ਨਾ ਕਿ "ਸਾਰੇ" ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ" ਲੜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੱਲ ਰਹੀ 500/- ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗਲਤ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8.4 ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗੀ।

8.5 ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਦਿਆਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ" ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਸਾਰੇ"। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ

ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੇਧ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।

8.6 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ ਨੇ 2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 149 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਰੰਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਨੋਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿੱਚ ਹੈ।

8.7 ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਰਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁੱਲ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਲਗਭਗ 86.4% ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਨ ਖਰਾਬ ਹੈ।

8.8 ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8.9 **ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਕੇਐਸ ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (2019) 1 ਐਸਸੀਸੀ 1** 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸਮਾਨਤਾ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

8.10 ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 31 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਦਲਣ ਲਈ ਵਸਨੀਕ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਉਪਰਲੀ ਮੁਦਰਾ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ (ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼) ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ 25,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫੇਮਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਦੋਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਸਟਮ ਜ਼ਰੀਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਸਬੀਐਨ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

8.11 ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ "ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਫਾਸਟ ਫ੍ਰੀਕੁਐਂਸੀ ਹਾਊਸਹੋਲਡ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ ਵਿਆਸ, ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਇੰਡੀਅਨ ਇਕਨਾਮੀ (2018) ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 12 ਮਿਲੀਅਨ ਘੱਟ ਹਨ। ਉਕਤ ਲੇਖ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

9. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਸੇਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਆਪਕ ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ।

9.1 ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 1946 ਅਤੇ 1978 ਵਿੱਚ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ,

ਸਾਲ 2016 500 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਲਈ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸੀ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

9.2 ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 500/- ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

9.3 ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ 2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗੀ।

9.4 ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਭ" ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਸੀਰੀਜ਼ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

9.5 ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੋ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ "ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ

"ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ" ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਕਵਚਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। **ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ *(1977) 1 ਐਸਸੀਸੀ 155*** 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕੋ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਵਰਤੇ ਗਏ ਇੱਕੋ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਰੇਕ ਉਪਯੋਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

9.6 ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਟੈਂਟ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗਲਤ ਸੀ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

9.7 ***ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਬਜਾਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਰ ਲਾਲ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ (2011) 1 ਐਸਸੀਸੀ 640*** 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਇਕ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੈਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਵਿਦਵਾਨ ***ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਲਾਲ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸਿਰਸਾ (2008) 9 ਐਸਸੀਸੀ 284*** ਅਤੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ ਬਨਾਮ ਹਾਵੜਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕਿਊਰੇਟਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ

ਗਣਤੰਤਰਿਕ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਿਤੀ (2010) 3 ਐਸਸੀਸੀ 640 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

9.8 ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 500/- ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

9.9 ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਕੁਝ" ਜਾਂ "ਇੱਕ" ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਇੱਕ, ਕਈ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਸਾਰੇ" ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹ ਜਾਂ "ਲੜੀ" ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

9.10 ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਵੈਡਨਸਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ***ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਪੀਅਰਲੇਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਅਤੇ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (1992), 2 ਐਸਸੀਸੀ 343 ਅਤੇ ਬਾਲਕੋ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ (ਰਜਿ.) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (2002) 2 ਐਸਸੀਸੀ 333 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।***

9.11 ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗਲਤ ਸੀ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

9.12 ਬੈਂਕ ਦੇ ***ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (1996) 9 ਐਸਸੀਸੀ 650*** 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ 1978 ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜਾਇਜ਼ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਾਂ 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਾਂ ਮਿਆਦ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਹੈ।

9.13 ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ

ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸਥਾਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

9.14 ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਐਕਟ, 2017 ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਤਸਦੀਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਐਕਟ, 2017 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।
9.15 ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 1 ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ:

i) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ;
ii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰ ਸਥਾਨਕ ਬੋਰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ;
iii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ; ਅਤੇ
iv) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ 561ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ 08.11.2016 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੋਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਦੋ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਬੀ) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਸੀ) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਡੀ) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੋਰਮ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧਾਰਾ 8 (1) (ਬੀ) ਜਾਂ 8 (1) (ਸੀ) ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ 561 ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ:

10. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

10.1 ਸੰਖੇਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮੁਦਰਾ ਇਕਾਈ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਵੈਧਤਾ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਮੁਦਰਾ ਇਕਾਈ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਰੰਸੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਸਮਾਂ ਜਾਂ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਪਸ ਲਈ ਗਈ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਮੁਦਰਾ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

10.2 ਫ੍ਰੈਂਚ 1850-1855 ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ "ਨੋਟਬੰਦੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਲੋਕ ਸਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:

(ਏ) ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ: ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ 1873 ਦੇ ਸਿੱਕਾ ਐਕਟ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ, ਸਾਲ 1969 ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਿਚਰਡ ਨਿਕਸਨ ਨੇ 100 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

(ਬੀ) ਬ੍ਰਿਟੇਨ: ਸਾਲ 1971 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚ ਪੌਂਡ ਅਤੇ ਪੈਨੀ ਦੀ ਕਰੰਸੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕਰੰਸੀ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1971 ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 5 ਅਤੇ 10 ਪੌਂਡ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਸੀ) ਕਾਂਗੋ: ਮੋਬੂਟੂ ਸੇਸੇ ਸੇਕੋ ਨੇ 90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਂਗੋ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਡੀ) ਘਾਨਾ: ਸਾਲ 1982 ਵਿੱਚ, ਘਾਨਾ ਨੇ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਤਰਲਤਾ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ 50 ਸੀਡੀਜ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਈ) ਨਾਈਜੀਰੀਆ: ਨੋਟਬੰਦੀ ਸਾਲ 1984 ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦੂ ਬੁਹਾਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਰੰਸੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਸੀ।

ਐੱਫ) ਮਿਆਂਮਾਰ: ਸਾਲ 1987 ਵਿੱਚ, ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਲਗਭਗ 80% ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜੀ) ਰੂਸ (ਪਹਿਲਾਂ ਯੂ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.ਆਰ.): ਸਾਲ 1991 ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਮਿਖਾਇਲ ਗੋਰਬਾਚੇਵ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 50 ਅਤੇ 100 ਰੂਬਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਨ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਐੱਚ) ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ: ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ, ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰਥਿਕ, ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਸਥਿਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 11 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ 100 ਬੋਲੀਵਰ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਆਈ) ਜ਼ਿੰਬਾਬਵੇ: 2015 ਵਿੱਚ, ਜ਼ਿੰਬਾਬਵੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਈਪਰਇਨਫਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਬਾਬਵੇ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ:

ਜੇ) ਪਹਿਲੀ ਨੋਟਬੰਦੀ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, 1946.To ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 12 ਜਨਵਰੀ, 1946 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੇ 500 ਰੁਪਏ, 1000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਵਾਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1947 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਕੁੱਲ 143.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 134.9 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਬਦਲੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 9.07 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਨਹੀਂ ਗਏ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਮੁਦਰਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੁਹਿੰਮ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਕਦੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਸੀ।

ਕੇ) ਦੂਜੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਂਚੂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1,000/- ਰੁਪਏ, 5,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਦ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 16 ਜਨਵਰੀ, 1978 ਨੂੰ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਨੋਟਬੰਦੀ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1978 (1978 ਦਾ ਨੰਬਰ 1) ਤਹਿਤ 1,000 ਰੁਪਏ, 5,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੋਟ ਬਦਲਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ 146 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 124.45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਬਦਲੇ ਗਏ ਅਤੇ 21.55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਦਾ 14.76% ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

11. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ 1946 ਅਤੇ 1978 ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

11.1 12 ਜਨਵਰੀ, 1946 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 12 ਜਨਵਰੀ, 1946 ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਸਾਰੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, 100/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬਣੇ ਰਹੇ।

11.2 ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਨੋਟਬੰਦੀ) ਐਕਟ, 1978 ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 1,000/- ਰੁਪਏ, 5,000/- ਰੁਪਏ ਜਾਂ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ

16 ਜਨਵਰੀ, 1978 ਤੋਂ, ਸਾਰੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

11.3 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਨੋਟਬੰਦੀਆਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ "ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ" ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟਾਂ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਨ ਜਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਸੀ।

11.4 ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ 1946 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹੀ ਕੰਮ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਰਸਤਾ ਚੁਣਿਆ।

11.5 ਉਪਰੋਕਤ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2016 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ 2017 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ।

11.6 ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟਬੰਦੀ, 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਸਾਨੀ ਲਈ, 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ

(ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਭਾਗ)

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 8 ਨਵੰਬਰ, 2016

ਐਸ.ਓ. 3407 (ਈ). ਜਦੋਂ ਕਿ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬੋਰਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਰਡ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲੜੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਅਸਲੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ;

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਦੌਲਤ ਦੇ ਭੰਡਾਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਡੀ ਨਕਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ;

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੁਕਵੇਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ;

ਹੁਣ, ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 (1934 ਦਾ 2) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ 9 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ:

1. (1) ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 (1949 ਦਾ 10) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਇੱਕ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ 10 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 13:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮੈਟ

(2) ਉਪ-ਪੈਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿੰਕ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕਰੰਸੀ ਚੈਸਟ, ਜਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਜਾਂ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

2. ਪੈਰਾ 1 ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਉਪ-ਪੈਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ, ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ, ਖੇਤਰੀ ਪੇਂਡੂ ਬੈਂਕਾਂ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ 30 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2016, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਰਥਾਤ: -

(i) 4,000/- ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਲਈ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਸਲਿੱਪ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇ;

(ii) [2023] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ 4,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ;

(iii) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੋ (ਕੇਵਾਈਸੀ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ 50,000/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ।

(iv) ਟੈਂਡਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਮੁੱਲ ਮਿਆਰੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਟੈਂਡਰਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(v) ਟੈਂਡਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਮੁੱਲ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ;

(vi) ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਨਕਦ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਸੀਮਾ 10,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 24 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ 20,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹਫਤੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

(vii) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਨਕਦ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ, ਡਿਮਾਂਡ ਡਰਾਫਟ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਜਾਂ ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ, ਮੋਬਾਈਲ ਵਾਲੇਟ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਫੰਡ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ;

(viii) ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਟੇਲਰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਟੀਐਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਸੀਮਾ 18 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਰਡ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 2,000/- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗੀ,

2016 ਅਤੇ ਇਹ ਸੀਮਾ 19 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 4,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਰਡ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

(ix) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਫਤਰਾਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3. (1) ਪੈਰਾ 1 ਦੇ ਉਪ-ਪੈਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ 9 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਲੇ ਕਰੰਸੀ ਚੈਸਟਾਂ ਜਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਜਾਂ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ।

(2) ਸਾਰੇ ਏਟੀਐਮ, ਕੈਸ਼ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਕੈਸ਼ ਰੀਸਾਈਕਲਰ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨ 9 ਅਤੇ 10 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੰਦ ਰਹੇਗੀ।

(3) ਪੈਰਾ 1 ਦੇ ਉਪ-ਪੈਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੂੰ 11 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਏਟੀਐਮ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(4) ਵ੍ਹਾਈਟ ਲੇਬਲ ਏਟੀਐਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਬੈਂਕ 11 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵ੍ਹਾਈਟ ਲੇਬਲ ਏਟੀਐਮ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ।

(5) ਪੈਰਾ 1 ਦੇ ਉਪ-ਪੈਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਟੀਐਮ ਅਤੇ ਵ੍ਹਾਈਟ ਲੇਬਲ ਏਟੀਐਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ 100/- ਰੁਪਏ ਜਾਂ 50/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ।

(6) ਪੈਰਾ 1 ਦੇ ਉਪ-ਪੈਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 10 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਮ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ।

4. ਪੈਰਾ 1 ਦੇ ਉਪ-ਪੈਰਾ (1) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 10 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਸੌਂਪੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

[ਐੱਫ. ਨੰ.10/03/2016-ਸੀ ਵਾਈ.ਆ]

ਡਾ: ਸੌਰਭ ਗਰਗ, ਜੇ.ਟੀ. ਸਕੱਤਰ।"

(ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦਾ ਐਕਟ 2017 ਐਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਵਾਦ:

12. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ, ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਆਯਾਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣ-ਚੈਨਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ "ਪੜ੍ਹਿਆ" ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ: ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ:

13. ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

13.1 ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਆਰਬੀਆਈ (2020) 10 ਐਸਸੀਸੀ 274 ***("ਇੰਟਰਨੈਟ ਐਂਡ ਮੋਬਾਈਲ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ")*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਵੀ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ. ਕ੍ਰਿਪਟੋ-ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਕਰੰਸੀ (ਵੀਸੀ) ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ

ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁੱਖ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਏ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ; ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ।

ਬੀ) ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਐਕਟ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ 1 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ; ਧਾਰਾ 26 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰੇਕ ਨੋਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ; ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (2) ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 38 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ / ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ / ਨਿਯਮ, ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੈਂਕ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

(ਸੀ) ਇਹ ਕਿ ਬੈਂਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਅਟੱਲਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬੈਂਕ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ, ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"192. ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਆਰਬੀਆਈ ਸਿਰਫ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ, 1934 ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 (1) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜੀਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਵੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਖੋਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਟਲਮੈਂਟਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਚਿਤ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਦਰਅਸਲ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ / ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਆਫ ਗਵਰਨਰਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲਾਭਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਫਸਣ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ, ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਬੋਰਡ ਆਫ ਗਵਰਨਰਜ਼ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੈਨੇਟ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 14 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬੋਰਡ ਆਫ ਗਵਰਨਰਜ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਦਾ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਫ੍ਰੈਂਕਫਰਟ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਉਪ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ-

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰ, ਯੂਰਪੀਅਨ ਸੰਸਦ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ. ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ / ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (4) ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਛੋਟਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੋਣ, ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡੀ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਅਨੁਪਾਤੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨਿਯਮਤ ਇਕਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕੁਝ ਝਲਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ. ਸੰਬੰਧਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

224. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਕੋਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਯਮਤ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੁਝ ਝਲਕ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀਸੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ

ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੋ ਖਰੜਾ ਬਿੱਲਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਪਾਅ ਅਨੁਪਾਤੀ ਹੈ।

13.2 ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲੇ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ:

ਏ) ***ਜੋਸੇਫ ਕੁਰੁਵਿਲਾ ਵੈਲੂਕੁਨੇਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਏਆਈਆਰ 1962 ਐਸਸੀ 1371 ਵਿੱਚ,*** ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਬੈਂਕਰ ਬੈਂਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਬੈਂਕ ਕੁਝ ਬਕਾਇਆ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ "ਆਖਰੀ ਉਪਾਅ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਤਾ" ਵਜੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਕਾਰਜ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਬੈਂਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਬੈਂਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਬੈਂਕਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਕਦੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਬੀ) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ***ਪੀਅਰਲੈਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਅਤੇ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ***

(1992) 2 ਐਸਸੀਸੀ 343 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਇੱਕ ਬੈਂਕਰ ਬੈਂਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਦਲ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਆਰਥਿਕ/ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀਆਂ: ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ

13.3 ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਕਤ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇੰਨੇ ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਾ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਐਲਾਨ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ:

ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਜਮ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸੰਜਮ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

(ਏ) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ***ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਰਿਵਰ ਇੰਟਰਲਿੰਕਿੰਗ ਐਗਰੀਕਲਚਰਿਸਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ 2021 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1114*** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

(ਬੀ) ***ਰੁਸਤਮ ਕਾਵਸਜੀ ਕੂਪਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 565 ("ਬੈਂਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਕੇਸ")*** ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਹ ਮੰਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਗਤ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਹੈ

(ਸੀ) ***ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨੰਦਲਾਲ ਜੈਸਵਾਲ (1986) 4 ਐਸਸੀਸੀ 566*** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ***ਪਰਮੀਅਨ ਬੇਸਿਨ ਏਰੀਆ ਰੇਟ ਕੇਸਾਂ, 20 ਐਲ ਐਡ (2ਡੀ) 312*** ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਹਾਰਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੁੰਦਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ, ਪੱਖਪਾਤੀ ਜਾਂ ਬਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।

(ਡੀ) ***ਪੀਅਰਲੇਸ ਜਨਰਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਰਬੀਆਈ (1992) 2 ਐਸਸੀਸੀ 343*** ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਈ) ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਐਕਟ, 1885 ਅਧੀਨ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ

ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ***ਦਿੱਲੀ ਸਾਇੰਸ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਏਆਈਆਰ 1996 ਐਸਸੀ 1356*** ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਇੱਕ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਕੇ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

> "... ਆਰਥਿਕਤਾ, ਵਿੱਤ, ਸੰਚਾਰ, ਵਪਾਰ, ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਫਲੋਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ਐੱਫ) ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਝਿਜਕ ਨੂੰ ***ਭਾਵੇਸ਼ ਡੀ ਪੈਰਿਸ਼ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਐਂਡ ਇੰਡੀਆ (2000) 5 ਐਸਸੀਸੀ 471*** ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਆਰਥਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਲਕੇ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਘੜੀ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਜੀ) ਇਸੇ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ, ***ਬਾਲਕੋ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ (ਰਜਿ.) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਏਆਈਆਰ 2002 ਐਸਸੀ 350*** ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਸਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੋਕਸ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ

ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਾਂ ਬਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(ਐੱਚ) ***ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਬਨਾਮ ਗੌਰਵ ਅਸ਼ਵਿਨ ਜੈਨ ਏਆਈਆਰ 2007 ਐਸਸੀ 1640*** ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਹੀਤਾ, ਢੁਕਵੀਂਤਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਇਹ ਜਾਂਚਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ, ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਵਿਕਲਪ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਨਾ ਕਿ ਨੀਤੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

(i) ***ਡੀਡੀਏ ਬਨਾਮ ਜੁਆਇੰਟ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ, ਐਸਐਫਐਸ ਫਲੈਟਸ ਏਆਈਆਰ 2008 ਐਸਸੀ 1343*** ਦੇ ਅਲਾਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

> *ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੀਤੀ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ, ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹੱਥ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।*
>
> *"ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:*
>
> *(ਏ) ਜੇ ਇਹ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ;*

(ਬੀ) ਜੇ ਇਹ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ;
(ਸੀ) ਜੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਯਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ;
(ਡੀ) ਜੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

(ਜੇ) ***ਸਮਾਲ ਸਕੇਲ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਰਜਿ.) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (2021) 8 ਐਸਸੀਸੀ 511,*** ਸਮਾਲ ਸਕੇਲ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਐਮਐਸਐਮਈ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਤਣਾਅ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਨੀਤੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਜੋ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਹਰਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਨੀਤੀ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ, ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਦੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਸਹੀ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

13.4 ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

i) ਇਹ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ;

ii) ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

iii) ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ, ਕਮੀਆਂ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਘਾਟ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਆਦਿ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

13.5 ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਾਂਗਾ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਉਕਤ ਪਹਿਲੂ ਰੂਪ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰੇਖਾ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

14. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਤਰਕਹੀਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਿ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (2) ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਜਨਹਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26: ਵਿਆਖਿਆ:

15. ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਮੇਰੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਪੰਛੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਅੰਤਰ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ	**ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:**	**ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:**
1. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ	ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੀ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।	ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਨਕ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਲਾਹ/ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ	ਅੰਤਰ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ	ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:	ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:
2.	ਬੈਂਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ	ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।	ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਰਾਏ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ।
3.	ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਹੱਦ ਜੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ	ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਵੇਗਾ।	ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4.	ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਉਪਾਅ ਲਈ ਵਿਚਾਰ (ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ)	i) ਕਾਊਂਟਰ ਦੇ ਈਕੋਮੋਮੀ ਦੀ ਆਮ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ: ii) ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚਾਰ: iii) ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ। ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕੰਪਾਸ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਜਾਂ ਸੰਕੀਰਣ ਹਨ।	i) ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ: ii) ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ: iii) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਆਮ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ iv) ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ। ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵਿਆਪਕ ਜਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹਨ।
5.	ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ/ਰਸਤਾ	ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ	ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਦਾ ਗਠਨ।

ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ.	ਅੰਤਰ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ	ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:	ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:
	ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ	ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।	ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
6.	ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਪਾਲਣਾਯੋਗਤਾ	ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ।	ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

15.1 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ: ਪਹਿਲਾ, ਹਰ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਨੋਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਵੇਗੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ.ਆਈ.ਵੀ.) ਵਿੱਚ "ਬੈਂਕ ਨੋਟ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਚਾਹੇ ਉਹ ਭੌਤਿਕ ਜਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ

ਭਾਰਤ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਹੋਣ।

15.2 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਲ, ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਰੂਪ, ਇਹ ਸਭ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24, 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਅਧਿਐਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ, ਇਕੋ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਜੋ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ

15.3 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋਹਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗੁਣ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ. ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬੈਂਕ ਦਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਭਾਗ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਰਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਦੇਣਦਾਰੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

15.4 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਬੰਦ ਹੋਏ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ, ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬਣਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ. ਬੈਂਕ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਵਿਆਪਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦਾ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰਕਮ ਮਿਲ ਸਕੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਜਾਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰੰਸੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨੋਟਬੰਦੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਵੀ ਇਹੀ ਦਲੀਲ ਰਹੀ ਹੈ।

15.5. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ,

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਕਟ ਹੈ ਜੋ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

15.6 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

i) ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ;

ii) ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ;

iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ;

iv) ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ;

v) ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ;

ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

15.7 ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇੱਕ ਢੁੱਕਵੀਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ

ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਖਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ, ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਿਰਫ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

15.8 ਮੈਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਿੰਤਤ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਚਿੰਤਤ ਹੈ; ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ; ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ; ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ; ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬੈਂਕ ਸਿਰਫ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਢਾਂਚੇ, ਕੀਮਤ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਲਾ ਧਨ, ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ

ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

15.9 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਾਰੇ" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15.10 ਪ੍ਰਤੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੇਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ" ਅਤੇ "ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ" ਸ਼ਬਦ ਕ੍ਰਮਵਾਰ "ਇੱਕ ਲੜੀ" ਅਤੇ "ਇੱਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ" ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਇਜਾਜ਼ਤਯੋਗ ਵੰਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

15.11 ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ,

1) ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਜੋ ਵਿਅਰਥ ਹਨ ਜਾਂ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ;

2) ਮੁਦਰਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਜੋ ਹਾਈਪਰਇਨਫਲੇਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਚੈਨਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਪੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

ਏ) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ

ਬੀ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਕੋਈ ਵੀ", ਭਾਵ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਇੱਕ ਲੜੀ" ਜਾਂ "ਇੱਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ" ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ" ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ"।

15.12 ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ:

(ਏ) ਕੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ?

(ਬੀ) ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ, ਭਾਵ, ਕੀ "ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ" ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

15.13 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ "ਸਭ" ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ "ਨਿਰਧਾਰਤ" ਜਾਂ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼" ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਵਿਵੇਕ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇ।

15.14 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਲਾਹ/ਰਾਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਇੱਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ, ਜੇ ਸੰਸਦ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੋ। ਬੇਸ਼ਕ, ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਤੁਰੰਤਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਪਤਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਸੰਸਦ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਖਣ ਲਈ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ –

(i) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਹੈ।

(ii) ਦੂਜਾ, ਜੇ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਕੀਰਣ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

(iii) ਤੀਜਾ, ਸੰਸਦ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੀ ਧੁਰੀ ਹੈ

ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਅਕਸਰ "ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਸਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।

ਸੁਭਾਸ਼ ਸੀ. ਕਸ਼ਯਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ, "ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ: ਕਾਨੂੰਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਮਿਸਾਲਾਂ", ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ, (2014) ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ:

> ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਸੰਸਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਾਸ, ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ, ਟਕਰਾਅ ਹੱਲ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ, ਵਿਦਿਅਕ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਕਾਰਜ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਵਰਗੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਲਗਭਗ 86% 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸਾਰਥਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਨੇ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ

ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਹੋਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਦਮ।

ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਨੋਟਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ/ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਏ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਂ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਵਾਧੂ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾ ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਵਿੱਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਂ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਇਕੋ ਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ "ਅਸੀਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ" ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

15.15 ਬੇਸ਼ਕ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੋ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੁੱਧੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ "ਸਾਰੇ" ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ" ਲੜੀ ਜਾਂ "ਸਾਰੇ" ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ" ਲੜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

15.16 ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੀ "ਸਲਾਹ" ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ, 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

15.17 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ/ਅਰਥ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।

ਐਕਟ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਜਾਂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਪੱਧਰੀ ਕਾਰਜ ਹੈ।

15.18 ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਕੀਰਣ ਕੰਪਾਸ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

15.18 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਮਝ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

15.20 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ।

15.21 ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੋਟਬੰਦੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, 1978 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਗਵਰਨਰ ਨੇ 5,000 ਅਤੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਸਦ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ 1978 ਦਾ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੇ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਹਰ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ, ਦੇਵਕੁਮਾਰ ਗੋਪਾਲਦਾਸ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (1996) 9 ਐਸਸੀਸੀ 650 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1978 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 9 ਅਗਸਤ, 1996 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

15.22 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ ਕਾਲੇ ਧਨ, ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ। ਪਰ, ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਵੇਖੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਉਦੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ, ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਿਹਤ ਆਦਿ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ? ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਸਦ ਦਾ ਐਕਟ ਬਣਿਆ।

15.23 ਇਸ ਲਈ, ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ, ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜਾਂ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬੰਦ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

15.24 ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ "ਸਾਰੇ" ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ" ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਰ 1/-, 5/- ਰੁਪਏ, 10/- ਰੁਪਏ, 20/- ਰੁਪਏ, 50/- ਰੁਪਏ, 100/- ਰੁਪਏ, 500/- ਰੁਪਏ, 1000/- ਰੁਪਏ, 1000/- ਰੁਪਏ, 500/- ਰੁਪਏ, 5000/- ਰੁਪਏ, 500/- ਰੁਪਏ, 500/- ਰੁਪਏ, 500/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਸਾਰਥਕ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਮਤਲਬ "ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ" ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ" ਦੀ "ਕੋਈ ਲੜੀ" ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ:

15.25 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਐਲਾਨਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਇਹ ਉਦੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਰਥ ਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸੰਕੀਰਣ ਕੰਪਾਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ|

15.26 ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਰਥ ਲਈ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ, ਵਿਵਸਥਾ / ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੋਲੇਗਾ. ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁਕਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

i. ਕਨੈਲਾਲ ਸੁਰ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ। ਪਰਮਨਿਧੀ ਸਾਧੂ ਖਾਨ ਏਆਈਆਰ 1957 ਐਸਸੀ 907 ਦੇ ਪੰਨਾ 910 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਇੱਕ "ਉਸਾਰੀ" ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਉਸਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਕਥਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। 1898 ਅਤੇ ਲਾਰਡ ਐਟਕਿਨ ਦੁਆਰਾ "ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ,

ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਇਰਾਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿਣ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਕਾਲਾ ਨਾਰਾਇਣਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ ਏਆਈਆਰ 1939 ਪੀਸੀ 47.

ii. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 223 ਅਤੇ 226 ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੈਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨਾ ਹੋਵੇ", ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਲਾਚੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਜੈਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਆਰਫਨਜ਼ ਇੰਡੀਆ (2003) 8 ਐਸਸੀਸੀ 413 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਦਾ ਅਰਥ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿੱਚ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।

iii. ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਦੇ ਅਰਥ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ। "ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਕ ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ. ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਅਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਥ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ।

iv. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਬਲਕਿ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ, ਪਰੀਮਾਟੇਰੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਜ਼ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਸੀ|

[ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.]

[ਸਰੋਤ: ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, 15ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ]

15.27 ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਸਾਦਾ ਅਰਥ ਨਿਯਮ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਤੁਕੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ. ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਾੜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ" ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਕੋਈ" ਲੜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ "ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ" ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ. "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਸਾਰੇ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਸਭ" ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ "ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਰੰਸੀਆਂ" ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ। ਇਸ ਲਈ, "ਕੋਈ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

15.28 ਦੂਜਾ, ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਰਅਸਲ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਰ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

16. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ। ਅਗਲੀ ਸ਼ਾਮ ਯਾਨੀ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 05:30 ਵਜੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

16.1 ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ 2017 ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਝਲਕ ਦੇਣਾ ਸੀ,

ਦਰਅਸਲ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

> 3. ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨੰਬਰ ਐਸ.ਓ. 3407 (ਈ), ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।
>
> **(ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰ)**

ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ", ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਂ ਐਕਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁਕਮ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ:

ਏ.) ਟੀ.ਆਰ. ਥੰਦੂਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (1996) 3 ਐਸਸੀਸੀ 690 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਕਰਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਬੀ) ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (2009) 4 ਐਸਸੀਸੀ 94 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੀ) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਏ.ਜੀ. ਵਰਦਰਾਜੁਲੂ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ (1998) 4 ਐਸਸੀਸੀ 231 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਮਾਧਵ ਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (1971) 1 ਐਸਸੀਸੀ 85 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

2017 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 2016 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ 2017 ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ"। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ 'ਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਲਗਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਐਕਟ[ਸੋਧੋ] ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 2017 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ।

ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼। ਯਾਨੀ ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਉਪਾਅ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇਸ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ:

17. ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਬੈਂਕ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਵਿਧਾਨਕ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

17.1 ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

17.2 ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਮੂਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ:

i. ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਐਫ. ਨੰਬਰ 10.03/2016 ਸਾਈ.ਆਈ.

ii. ਬੈਂਕ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਦਾ ਖਰੜਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ, ਜੋ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ 561ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ;

iii. ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ 561ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ, ਜੋ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 05:30 ਵਜੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 15 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ;

iv. ਬੈਂਕ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਪੱਤਰ।

17.3 ਉੱਪਰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

1. 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਐਫ. ਨੰਬਰ 10.03/2016 ਸਾਈ.ਆਈ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

i. ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ (ਐਫਆਈਸੀਐਨ) ਦਾ ਨਕਲੀ ਨਿਵੇਸ਼;

ii. ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉਕਤ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ।

2. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਬੈਂਕ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਡਰਾਫਟ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਡਰਾਫਟ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ***ਸਰਕਾਰ ਨੇ "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਕੀਤੀ ਸੀ*** ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ 500/- ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਟੈਂਡਰ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ **"ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ"** ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖਰੜਾ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3. ਡਰਾਫਟ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਆਪਣੀ 561 ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਨੋਟਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ।

4. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ 561ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ***"ਪ੍ਰਾਪਤ"*** ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

17.3 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ/ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਾਏ/ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ ਸੀ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ***"ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ"*** ਸ਼ਬਦਾਂ/ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ; ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ***ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।*** ਸਿਫਾਰਸ਼ ***"ਪ੍ਰਾਪਤ"*** ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਆਦਿ, ਸਵੈ-ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਹਨ. ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ |

ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿੱਥੇ ਬੈਂਕ ਵਰਗੀ ਸੁਤੰਤਰ ਅਥਾਰਟੀ, ਆਰਥਿਕ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜਾਂ ਰਾਏ ਲੈਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਹਰ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਬੈਂਕ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (2) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੂਲ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17.5 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

1. ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲੜੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ***ਕਾਲੇ ਧਨ, ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦੇ ਹਨ।*** ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖਰੜਾ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।
2. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦਰਮਿਆਨ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਫਰਵਰੀ, 2016 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ|
3. ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ, ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਆਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪਲੇਟਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।

17.6 ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

1. ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ***ਮੰਜ਼ੂਦਾ*** 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੀ।
2. 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 05:30 ਵਜੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬੋਰਡ ਦੀ 561ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ***ਮੰਜ਼ੂਦਾ*** 500/- ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਖਰੜਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
3. ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ***ਭਰੋਸਾ*** ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚਾਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ***ਭਰੋਸਾ*** ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਕਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ।
4. ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਦਮ ***ਵਿੱਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ*** ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੇ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ।

17.7 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਟੌਤੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:

1. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ***ਮੰਜ਼ੂਦਾ*** 500/- ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
2. ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹੋਈ ਆਪਣੀ 561ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ 500/- ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ***ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਵਾਪਸ*** ਲਿਆ ਜਾਵੇ
3. ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋ ਪੱਖੀ ਸਨ: ਪਹਿਲਾ, ***ਵਿੱਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ*** ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਅਤੇ

ਦੂਜਾ, ***ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ।***

4. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ***ਕਾਲੇ ਧਨ, ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ*** ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸੀ।

17.8 ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

	ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ	***ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ***
ਆਬਜੈਕਟ ਦੇ ਨੋਟਬੰਦੀ	i) ਵਿੱਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ii) ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ	i) ਕਾਲਾ ਧਨ, ii) ਨਕਲੀ, iii) ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ।
ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਨੋਟਬੰਦੀ	***ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਸ*** ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਵਿੱਚ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ	***ਮੌਜੂਦਾ*** 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਬੈਂਕ ਨੋਟਸ

8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਪਾਅ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਾਏ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ।

17.9 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

i. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉਪ ਅਧੀਨ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਧਾਰਾ (2), ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਰਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਤੋਂ "ਪ੍ਰਾਪਤ" ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ii. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਕਤ ਰਾਏ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਇੱਕ "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ" ਲੜੀ ਜਾਂ "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ/ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ "ਸਾਰੀ" ਲੜੀ ਦੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ" ਦਾ ਅਰਥ "ਸਾਰੇ" ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਦੇਵੇਗੀ।

iii. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਐਕਟ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

iv. ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ:

18. ਕੁਝ ਕਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ: ਇੱਕ ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ" ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਤੀਨੀ ਮੈਕਸਿਮ "ਐਕਸਪ੍ਰੈਸਿਵ ਯੂਨੀਅਸ ਐਸਟੀ ਐਕਸਕਲੂਸੀਓ ਅਲਟਰਿਅਸ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਢੰਗ

ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

18.1 ਪਹਿਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਚੀਜ਼ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੇਲਰ ਬਨਾਮ ***ਟੇਲਰ (1875) 1 ਸੀਐਚ ਡੀ 426*** ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਹਨ. ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ***ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ ਸਮਰਾਟ (1936) ਐਲ.ਆਰ. 63 ਆਈ.ਏ. 372*** ਦੁਆਰਾ.

18.2 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ:

i. ***ਪਰਭਣੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਖੇਤਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ (1960) (3) ਐਸਸੀਆਰ 177: ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 801,*** ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ii. ***ਦੀਪਕ ਬਾਬਰੀਆ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਏਆਈਆਰ 2014 ਐਸਸੀ 1972*** ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਬੰਬੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ (ਵਿਦਰਭ ਖੇਤਰ) ਐਕਟ, 1958 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

iii. ***ਕਾਮੇਂਗਡੋਲੋ ਬਨਾਮ ਅਟਮ ਵੇਲੀ ਏਆਈਆਰ 2017 ਐਸਸੀ 2859*** ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿਰਵਿਰੋਧ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਰੋਧ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ. ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

iv. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ***ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਤਾਲੁਕ ਦਫਤਰ, ਥੰਜੈਰ ਬਨਾਮ ਜੀ ਥੰਬੀਦੁਰਈ ਏਆਈਆਰ 2017 ਐਸਸੀ 2791*** ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

v. ***ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (2000) 5 ਐਸਸੀਸੀ 742*** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਰਮੀ ਐਕਟ, 1950 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ "ਨੋਟਸ" ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਹ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਆਰਮੀ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ "ਨੋਟ" ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਿ ਆਰਮੀ ਐਕਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ "ਨੋਟਸ" ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ "ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ" ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਨਾ ਤਾਂ "ਨੋਟਸ" ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਕ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ "ਨੋਟ" ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ

ਇੱਕ ਨਤੀਜਾ, ਜੋ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਜੋ ਉੱਭਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਝ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਚੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਫਾਰਮ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ।

19. ਦੂਜਾ ਕਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਲਾਰਡਜ਼ ਹੈਲਸਬਰੀ ਨੇ ***ਸ਼ਾਰਪ ਬਨਾਮ ਵੇਕਫੀਲਡ 1891 ਈ. 173*** ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ:

"ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਤਰਕ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ... ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਕਿ ਹਾਸੇ-ਮਜ਼ਾਕ ਅਨੁਸਾਰ।

ਇਹ ਮਨਮਰਜ਼ੀ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਇਮਾਨਦਾਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19.1 ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਉਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵੇਕ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਕਸਰ, ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ. ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

19.2 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ "ਭਰੋਸੇ" 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ 500/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ, ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਭਾਵ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ 05:30 ਵਜੇ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 24 ਘੰਟੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ***"ਭਰੋਸਾ"*** ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਏ ਦੇਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ 'ਭਰੋਸੇ' 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ।

19.3 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਰਾਏ ਮੰਗਣ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ "ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਸਿਫਾਰਸ਼" ***"ਪ੍ਰਾਪਤ"*** "ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਆਯਾਤ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ***"ਸਿਫਾਰਸ਼"*** ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਦਰਅਸਲ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ "ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ" ਦੇ "ਸਾਰੇ ਸੀਰੀਜ਼" ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ "ਨੋਟਾਂ" ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ***"ਸਿਫਾਰਸ਼"*** ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

19.4 ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ। ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੋਚ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰੰਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਰੰਟੀ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਵੇਂ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

19.5 ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 2016 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ 2017 ਐਕਟ ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ। ਪਰ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

20. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕੁੱਲ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਲਗਭਗ 86 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੰਭੀਰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣਗੀਆਂ ਕਿ ਕੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਹੀ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਲਗਭਗ 98% ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਲਈ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ 2,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੜੀ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਪਾਅ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਓਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿੰਨਾ ਇਸ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਜੋ ਦੱਸੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਹਤ ਉਪਾਅ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

20.1 ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਹੀ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਸਿਰਫ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਨ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ। ਰਾਹਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਢਾਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

20.2 ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

i. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ***ਐਸ.ਆਰ. ਬੋਮਈ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਏਆਈਆਰ 1994 ਐਸਸੀ 1918*** ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਠੋਸ ਰਾਹਤ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਨਿਆਂਯੋਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ, ਪਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਦਨਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਠੋਸ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਘੀ ਚਰਿੱਤਰ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 356 ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਸਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ।

ii. ***ਗੋਲਕ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1967) 2 ਐਸਸੀਆਰ 762*** ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ

iii. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ***ਉੜੀਸਾ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ 1991 ਸੁਪ (1) ਐਸਸੀਸੀ 430*** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹੜੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਹਤ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਵਿਵੇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ, ਢਾਲਣ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਢਲਾ ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਐਕਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

20.3 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ***ਐਸ.ਆਰ. ਬੋਮਈ*** ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਠੋਸ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਵ, ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਕੋਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਫ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ. ਕਿਸੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਢਾਲਿਆ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20.4 ***ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ, ਦੇਵਕੁਮਾਰ ਗੋਪਾਲਦਾਸ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ 1997*** ਐਸਸੀ 370 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਨੋਟਬੰਦੀ) ਐਕਟ, 1978 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ

ਸਾਲ 1978 ਤੱਕ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੁਰੰਤ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1997 ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ, ਅਰਥਾਤ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ:

21. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

i. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ii. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ **ਸਿਫਾਰਸ਼** ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ **ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ** ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ **ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ**।

iii. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਸਾਦਾ, ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਾ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਹੋਵੇਗਾ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਕਿਸੇ ਵੀ" ਮੁੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ।

iv. ਜੇ "ਕੋਈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ "ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ" ਦੇ "ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੜੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਅਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ

ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੜੀ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ **ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ** ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

v. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗੀ।

vi. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਦਾ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ **ਨਹੀਂ ਕਰ** ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ **ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ,** ਬਲਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ।

vii. ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ **ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 36, ਸੂਚੀ** 1 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਰਾ, ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਂਡਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ **ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈ**

viii. ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਇਕੋ ਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ।

ix. **ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਬੈਂਕ** ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰਥਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿਰਫ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

x. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ **ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ** ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ **ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।**

xi. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 2016 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ 2017 ਦਾ ਐਕਟ ਵੀ **ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ** ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

xii. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਐਕਟ

ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇੱਥੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ **ਭਵਿੱਖੀ ਤੌਰ 'ਤੇ** ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ **ਧਾਰਾ 142** ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

xiii. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਹਵਾਲਾ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ.

22. ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪਹਿਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਕਾਲੇ" ਧਨ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰੀ, ਜਾਅਲੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਫੰਡਿੰਗ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ, ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਉਭਾਰ, ਹਵਾਲਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਮੇਤ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਉਪਾਅ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੈੜੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਪਾਅ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਪਾਅ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਚੰਗੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੇਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ।

23. ਹਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਹਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਬੀ.ਆਰ.ਗਵਈ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ।

24. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਤਬਾਦਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਤੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ, ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ

(ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ: ਵੈਭਵ ਗਰਗ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ. ਅਤੇ
ਸ਼੍ਰੀਆ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016